

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยตัวชั่วคราว

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศ

3.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นผลงานชิ้นแรกจากการนำแนวความคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับอิทธิพลจากกฎหมายธรรมชาติมาบัญญัติไว้ เพื่อเป็นการรับรองสิทธิมนุษยชนให้เป็นมาตรฐานสากล โดยสมัชชาสหประชาชาติได้ลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้เป็นเพียงเอกสารที่แนะนำแนวทางในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเท่านั้น ไม่มีฐานะเป็นสนธิสัญญาและไม่ก่อให้เกิดพันธะทางกฎหมายแก่รัฐสมาชิก แต่ประเทศต่าง ๆ ก็แสดงความเห็นด้วยและได้นำมาบัญญัติไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948¹ จึงกำหนดให้วันดังกล่าวเป็นวันสิทธิมนุษยชน โดยสิทธิมนุษยชนซึ่งระบุในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็เป็นเช่นเดียวกับสิทธิตามธรรมชาติ² กล่าวคือ แม้ข้อความต่าง ๆ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะระบุว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิ” แต่สิทธิเช่นนี้ก็ยังไม่มีความเป็นสิทธิตามกฎหมายอย่างแท้จริงเพราะยังไม่มีผลบังคับ ก็เป็นแต่เพียงการยอมรับว่าในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์นั้นควรมีสิทธิอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับรัฐต่าง ๆ จะได้นำไปบัญญัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายใน โดยมีประเทศให้การรับรอง 48 ประเทศ ไม่มีประเทศใดออกเสียงคัดค้านและมี 8 ประเทศที่งดออกเสียง ได้แก่ เบลารุส เชีย ยูเครน เซโกสโลวาเกีย โปแลนด์ ซาอุดีอาระเบีย แอฟริกาใต้ และสหภาพโซเวียต ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีสาระประกอบด้วยอารัมภบทและบทบัญญัติ 30 มาตราที่กำหนดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับ ไม่ว่าชายหรือหญิง

¹ ศิริวรรณ คำเนินชาญวนิชย์ ทรงเมตตา. (2559). บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในกระบวนการยุติธรรม. *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*, 18 (52), หน้า 245.

² วราเทพ รัตนากร. (2559). สิทธิมนุษยชนกับสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2552. *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*, 18 (52), หน้า 194.

โดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ สิทธิในการแสวงหาและได้ที่พักพิง ในประเทศอื่นเพื่อหนีภัยการประหารชีวิต สิทธิในการมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น สิทธิในการศึกษา เสรีภาพในความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธิในเสรีภาพจากการถูกทรมานและการกระทำที่ย่ำยีศักดิ์ศรี³

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เดิมเป็นแนวคิดมุ่งไปในทางจำกัดอำนาจ ของกษัตริย์หรือผู้ปกครองที่มีมากเกินไป พยายามกำหนดสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลควรได้รับจากรัฐ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเห็นว่าสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural right) ที่เห็นว่ามีมนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน พระเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาและได้ให้สิทธิบางอย่าง แก่มนุษย์ที่ไม่อาจโอนให้แก่กันและไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และสิทธิที่จะหาความสุขและรัฐทั้งหลายจะต้องรับรองสิทธิเหล่านี้สืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดมีมาเองโดยที่มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้ไม่จำกัดเวลา ไม่มีเวลาล่วงพ้นสมัย และใช้ได้ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นรัฐใด ๆ นานาประเทศได้ร่วมมือกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญานี้ประกาศทั้งหมด 30 ข้อ จำแนกสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองเป็น 2 ประเภท คือ⁴

1) สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) สิทธิประเภทนี้ปรากฏอยู่ในบทบัญญัติ 21 ข้อแรกของตัวปฏิญญาฯ โดยเป็นการกล่าวถึงสิทธิตามธรรมชาติที่มีมาแต่ดั้งเดิม คือ สิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ ทรัพย์สิน ความเสมอภาค ความยุติธรรม และการแสวงหาความสุข (The rights to life, liberty, property, equality, justice and the pursuit of happiness) ซึ่งประกอบด้วยสิทธิในอิสรภาพแห่งการ เคลื่อนไหว สิทธิในการเสมอกันตามกฎหมาย และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมถ้าถูก กล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา สิทธิในเสรีภาพแห่งการนับถือศาสนา เป็นต้น

2) สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Rights) สิทธิดังกล่าวนี้เริ่มตั้งแต่ข้อ 22 เป็นต้นไป ถือเป็นสิทธิในทางบวก คือ บัญญัติขึ้นเพื่อให้รัฐต้องจัดบริการต่าง ๆ แก่พลเมือง เน้นหนักในเรื่องความมั่นคงทางสังคม (Social Security) เช่น สิทธิในการศึกษา

³ วันชัย ศรีนวลนัคเมตตา. (2559). โทษประหารชีวิต: หลักคิดด้านสิทธิมนุษยชน. *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*, 18 (52), หน้า 217.

⁴ กุลพล พลวัน. (2538). *พัฒนาการสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 48-49.

สิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของคุณและครอบครัว สิทธิที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมกับสหภาพแรงงาน เป็นต้น

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญานั้นกำหนดหลักสำคัญไว้ปรากฏอยู่ในข้อ 1, 3, 5, 8, 9, 10 และข้อ 11 (1)

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาอิสระเสรี และเท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิประสาทเหตุผล และมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง

ข้อ 3 บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงทัณฑ์ที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้

ข้อ 8 บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผล โดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจ เนื่องจากการกระทำใด ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจาก กฎหมาย

ข้อ 9 “บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้”

สิทธิดังกล่าวนี้นานาชาติประเทศได้ให้การรับรองและถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ในส่วนนี้มีความเกี่ยวพันกับการประกันตัวและการปล่อยชั่วคราว เพราะจะมีการประกันตัวหรือ การปล่อยชั่วคราวได้นั้น จะต้องมีการจับ ควบคุม หรือขังที่ชอบด้วยกฎหมาย จึงจะมีการประกันตัว หรือปล่อยชั่วคราวได้ ถ้าการจับ ควบคุม หรือขัง โดยพลการหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว หาก มีการร้องขอจะต้องปล่อยผู้นั้นซึ่งไม่ถือว่าเป็นการปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด เนื่องจากการปล่อย จากการจับ ควบคุมหรือขังที่มีชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ข้อ 10 บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณา อย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใด ๆ ทางอาญา

ข้อ 11 (1) “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐาน ไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี”

หลักเกณฑ์ในข้อนี้ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญถึงขนาดบัญญัติรับรองไว้ใน รัฐธรรมนูญและในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วประเทศไทย ก็ยังปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในระหว่างพิจารณาคดีของศาลเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิด ที่ศาลได้มีคำพิพากษาเด็ดขาดแล้ว เช่น ในเรื่องการควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ใน ระหว่างการพิจารณาไว้ร่วมกับนักโทษเด็ดขาดที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ซึ่งปัญหานี้เป็น

ปัญหาสำคัญยิ่งของประเทศไทยที่นานาประเทศต่างเล็งเห็นว่าประเทศไทยปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเสมือนดังว่านักโทษเด็ดขาด ไม่มีการแยกผู้ต้องขังออกจากกัน และไม่ใช้เพียงแต่ปัญหาการแยกผู้ต้องขังออกจากกันเท่านั้น ประเทศไทยยังประสบปัญหานักโทษล้นคุก ซึ่งขัดกับกฎเกณฑ์มาตรฐานสากลอีกหลายข้อ ซึ่งการปล่อยชั่วคราวนั้นก็เป็นทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการที่จะไปสร้างเรือนจำให้เพิ่มมากขึ้นแต่อย่างใด

สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธินั้นจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี” สิทธิตามข้อ 11 (1) นี้ถือว่าเป็นสิทธิที่ชัดเจน (Droit de fini) ที่ไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ซึ่งปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้ถือเป็นหลักทั่วไปโดยไม่มีข้อยกเว้น จากหลักการในปฏิญญาสากลฉบับนี้ ได้รับรองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดจริงตามกฎหมาย ดังนั้น จึงควรให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพในระหว่างการดำเนินคดีด้วยการปล่อยชั่วคราวเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้มีโอกาสไปเตรียมแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้ คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองได้อย่างเต็มที่⁵

3.1.2 หลักสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนซึ่งถูกคุมขังหรือจำคุก 1988

หลักการด้านสิทธิมนุษยชนถือว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาอิสระ เสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ...” และ “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตน”⁶ หลักการพื้นฐานดังกล่าวได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ ซึ่งที่สำคัญก็คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี โดยกำหนดไว้ในข้อที่ 9 (3) ที่กำหนดว่า “มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลผู้อยู่ระหว่างพิจารณาคดี หากแต่ควรที่จะปล่อยชั่วคราวโดยอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี ในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณาและมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาเมื่อถึงวาระนั้นก็ได้” โดยคำว่า “ระหว่างพิจารณาคดี” หมายรวมถึงการควบคุมผู้ต้องหา ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งในชั้นก่อนฟ้องคดีและหลังฟ้องคดี เช่นเดียวกับหลักการสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก 1988 (Body Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention

⁵ สุรินทร์ มากชูจิต. (2555). *ระบบปล่อยตัวชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา: ศึกษาการใช้หลักประกันในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 56.

⁶ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ. ข้อที่ 1 และข้อที่ 3.

or Imprisonment 1988) ข้อ 38 ที่ว่า “ผู้ถูกคุมขังในระหว่างการดำเนินคดีอาญาพึงมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาให้ปล่อยตัวชั่วคราว”

เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักการสำคัญในเรื่องการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม (Fair Trial) ที่ว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำผิดมิได้จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันเป็นที่สุดของศาลที่เป็นอิสระและโดยการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด

ดังนั้น การควบคุมตัวบุคคลโดยเฉพาะผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจึงต้องทำเฉพาะในกรณีที่มีเหตุผลและมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยขัดขวางหรือสร้างอุปสรรคหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและมีตัวอยู่ในกระบวนการสอบสวน การพิจารณาคดีของศาลและการบังคับโทษ การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้โดยเหตุผลที่ต่างไปจากหลักการดังกล่าวข้างต้น อาจขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและหลักการดำเนินคดีที่เป็นธรรม⁷

3.1.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2509 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519

กติกาฉบับนี้มีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศแก่รัฐภาคี ทั้งนี้ โดยนำหลักการที่ได้รับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศมาทำให้เป็นสิทธิตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีระบบการตรวจสอบโดยสหประชาชาติว่าได้มีการละเมิดกติกาหรือไม่ สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติกาฉบับนี้ โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 และมีผลใช้บังคับกับประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540⁸ โดยมีการทำถ้อยคำแถลงตีความไว้ 4 ประเด็น

กติกาฉบับนี้ มีข้อความทั้งสิ้น 53 ข้อ ข้อ 1 ถึง 27 เป็นสารบัญญัติ (รับรองสิทธิเสรีภาพ) ส่วนข้อ 28 ถึง 53 เป็นวิธีบัญญัติ (วิธีการดำเนินงาน เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิ เสรีภาพที่รับรองไว้) ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องการปล่อยชั่วคราวนั้น มีการบัญญัติไว้ดังนี้⁹

⁷ สมชาย หอมลออ. (2559). *ปฏิรูปการปล่อยตัวชั่วคราว: มุมมองด้านสิทธิมนุษยชน*. เอกสารเสวนาเรื่องกรปฏิรูปการปล่อยตัวชั่วคราว สถาบันวิจัยระพีพัฒน์. หน้า 2.

⁸ อารัมภบทแห่งกติกาสากลระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.

⁹ กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). *กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/iccppt.pdf>. [2562,16 เมษายน].

ข้อ 9 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกลิดรอนเสรีภาพของตนมิได้ยกเว้น โดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

(3) บุคคลใดถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญาจะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจตุลาการ และจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควรหรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้มีการประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณาและจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาเมื่อถึงวาระนั้น

(4) บุคคลใดที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือควบคุมตัว ย่อมมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสินโดยมิชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้นั้นและหากการควบคุมตัวไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

ข้อ 14 (2) บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(3) ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(จ) สิทธิที่จะมีเวลาและได้รับความสะดวกอย่างเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ากติกาฉบับนี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีสาระรับรองหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งที่การกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเคารพสิทธิของประชาชน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ในเรื่องเสรีภาพและความมั่นคงแห่งตนซึ่งบุคคลใดจะถูกจับกุม กักขังหรือลิดรอนเสรีภาพโดยมิชอบไม่ได้ เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้และจะต้องได้รับการแจ้งข้อหาในทันที หลังจากนั้นจะต้องถูกนำตัวไปสู่กระบวนการทางศาลและได้รับการพิจารณาคดีหรือปล่อยตัวโดยมีหลักว่าผู้ต้องหาเหล่านั้นจะต้องได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีหลักประกันพอสมควรว่าจะไม่หลบหนีและจะต้องแยกผู้ที่ถูกคุมขังระหว่างพิจารณาคดีออกจากผู้ต้องโทษที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วว่ากระทำความผิด อีกทั้งจะต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังเหล่านั้นอย่างเหมาะสมเพราะบุคคลเหล่านี้ได้รับการสันนิษฐานว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่¹⁰

¹⁰ ชาญเชวาน์ ไชยานุกิจ. (2542). สิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรม. *บทบัญญัติ*, 55 (4), หน้า 167-176.

3.1.4 กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฏโตเกียว) (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules))¹¹

กฎมาตรฐานฉบับนี้รับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป โดยมติที่ 45/110 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 1990 โดยมีจุดมุ่งหมายพื้นฐานที่จะส่งเสริมการใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวเพื่อลดการใช้โทษจำคุกควบคู่ไปกับการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการคุมครองบุคคลที่ต้องถูกใช้มาตรการทางเลือกอื่น ๆ ที่ใช้แทนโทษจำคุกนั้น ซึ่งในการปฏิบัติตามกฎมาตรฐานฉบับนี้ ประเทศสมาชิกพึงใช้ความพยายามอย่างยิ่งยวดในการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิของผู้กระทำความผิด สิทธิของผู้เสียหายและความปลอดภัยของสังคม รวมถึงการป้องกันอาชญากรรม โดยระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรจัดให้มีมาตรการไม่ควบคุมตัวให้มีความหลากหลายและมีขอบเขตที่กว้างขวาง ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการฟ้องร้องไปจนถึงขั้นตอนหลังมีคำพิพากษาลงโทษแล้ว โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด บุคลิกภาพและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด การคุมครองสังคม วัตถุประสงค์ของการลงโทษและสิทธิของผู้เสียหาย อีกทั้งควรใช้ให้สอดคล้องกับหลักการที่ว่า การแทรกแซงเสรีภาพของมนุษย์นั้นพึงกระทำให้น้อยที่สุด รวมทั้งศาลหรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่นั้นพึงใช้ดุลพินิจที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักนิติธรรมในทุกขั้นตอนของการพิจารณา ส่วนคำพิพากษาที่ให้ใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวนั้นควรถูกตรวจสอบหรือให้ผู้กระทำความผิดมีสิทธิอุทธรณ์ได้

สำหรับการคุมขังในขั้นตอนก่อนขึ้นพิจารณาคดีนั้น พึงนำมาใช้ก็ต่อเมื่อเป็นหนทางสุดท้ายที่ไม่มีวิธีการอื่นที่เหมาะสมกว่าแล้วเท่านั้น โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นต่อการสอบสวนความผิดตามข้อกล่าวหา ตลอดจนการคุมครองสังคมและผู้เสียหายเป็นสำคัญ อีกทั้งการนำเอาการคุมขังในขั้นตอนก่อนขึ้นพิจารณาคดีมาใช้นั้นจะต้องไม่เกินไปกว่าความจำเป็นสำหรับเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการคุมครองสังคม การป้องกันอาชญากรรม การส่งเสริมการเคารพต่อกฎหมาย บ้านเมืองและสิทธิของผู้เสียหาย อีกทั้งพึงปฏิบัติโดยเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และอย่างมีมนุษยธรรมด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดพึงมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลหรือองค์กรอื่นที่มีอำนาจหน้าที่เพื่อตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรมของการคุมขังในกรณีที่มีการคุมขังในขั้นตอนก่อนขึ้นพิจารณาคดีนั้น

¹¹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ญัฐวาส ฉัตรไพฑูรย์ และชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2547). *มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วย กระบวนการยุติธรรมทางอาญา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม. หน้า 170-185.

3.2 กฎหมายต่างประเทศ

การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างมีแนวคิดที่จะให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยจากการใช้อำนาจรัฐไม่ให้ถูกควบคุมหรือขังตามอำเภอใจหรือนานเกินสมควร การศึกษาวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อนำหลักการที่เห็นว่าเหมาะสมมาปรับใช้กับระบบการปล่อยตัวชั่วคราวในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ

3.2.1 กฎหมายของสหรัฐอเมริกา¹²

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา เมื่อบุคคลใดถูกจับกุมตัวไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตามต้องนำตัวบุคคลนั้นไปศาลโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ศาลได้พิจารณาเหตุในการควบคุมตัวและพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิ์ที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งการปล่อยตัวชั่วคราวและการควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้เป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ว่าจะโดยมีประกันหรือวางหลักประกัน เว้นแต่ศาลเห็นว่าการปล่อยชั่วคราวนั้นไม่สามารถประกันได้อย่างมีเหตุสมควรว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมาปรากฏตัวต่อศาล ตามกำหนดนัด หรือจะไปก่อภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม และในกรณีที่ศาลเห็นว่าการปล่อยชั่วคราวนั้นอาจเสี่ยงต่อการไม่มาปรากฏตัวตามกำหนดนัดหรืออาจก่อภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่เป็นข้อจำกัดน้อยที่สุดเพื่อเป็นหลักประกันว่าบุคคลนั้นจะไม่กระทำการตามที่กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวนั้น อาจรวมถึงการกักขังไว้ในบ้านหรือการอาศัยอยู่ในสถานที่ที่กำหนด การยอมให้ตรวจสอบสารเสพติดโดยไม่มีหมายศาล การติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับติดตามไว้ที่ตัวบุคคลที่จะปล่อยชั่วคราว หรือการไปเยี่ยมเยียนของพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น โดยเงื่อนไขที่กำหนดนี้แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ในแต่ละคดีและความน่าเชื่อถือของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น

อย่างไรก็ตาม ศาลจะกำหนดเงื่อนไขทางการเงินที่จะทำให้จำเลยต้องถูกควบคุมขังในระหว่างพิจารณาไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีความเป็นไปได้สูงที่จำเลยจะหลบหนีภายหลังจาก

¹² อรรถรรณ ไทวาณิช. (2539). *การปล่อยชั่วคราว*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 29-32.

ได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลก็อาจกำหนดวงเงินประกันให้สูงได้ แม้ว่าการกำหนดวงเงินดังกล่าวจะทำให้จำเลยไม่อาจหาเงินมาวางประกันได้ก็ตาม เพราะการกำหนดวงเงินประกันไว้สูงดังกล่าวนี้ก็เพื่อจุดประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

นอกจากนี้ หลังจากที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปแล้ว หากปรากฏว่ามีเหตุผลอันควร เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำความผิดทางอาญาในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนและมีน้ำหนักเพียงพอว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่อาจประกันได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะไม่หลบหนีหรือไปก่อภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม หรือเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไม่อาจปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้ ศาลก็อาจยกเลิกคำสั่งปล่อยชั่วคราวนั้นได้ และศาลยังอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวในเวลาใดก็ได้

1) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว¹³

ตามมาตรา 3142 g แห่งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ลักษณะ 2 วิธีพิจารณาความอาญา หมวด 207 (The Federal Rules of Criminal Procedure Code [U.S.Code ,Title 18 - Crime and Criminal Procedure Part II - Criminal Procedure Chapter 207-Release and Detention Pending Judicial Proceedings]) นั้น ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังจำเลย หากไม่มีเงื่อนไขใดใดที่จะเป็นประกันได้ว่าจำเลยกลับมาตามกำหนดนัดหรือไม่ก่อภัยอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือสังคม เมื่อบุคคลถูกควบคุมตัวแล้วต่อมามีการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเข้ามา ไม่ว่าจะในระหว่างการพิจารณาคดี หรือหลังจากศาลมีคำพิพากษา หรือระหว่างอุทธรณ์ ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวดังกล่าว ให้พิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ ได้แก่

(1) ความหนักเบาของความคิดที่ถูกลงโทษ

(2) พฤติกรรมต่าง ๆ แห่งคดี น้ำหนักของพยานหลักฐานในคดี บุคลิกลักษณะนิสัย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ประวัติในทางครอบครัว อาชีพการงาน ฐานะทางการเงิน ระยะเวลาการพักอาศัยในพื้นที่นั้น ความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ประวัติการมาศาล ตามกำหนดนัด ประวัติการกระทำความผิดทางอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หรือขณะที่ถูกจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น อยู่ระหว่างการปล่อยชั่วคราว การถูกคุมประพฤติหรือถูกลงโทษในคดีอื่นหรือไม่

(3) ความร้ายแรง หรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลใดหรือสังคม ซึ่งศาลอาจจะกำหนดขึ้นเอง หรือโดยคำร้องขอของพนักงานอัยการ เป็นต้น

¹³ Samaha Joel. (1999). *Criminal justice* (fifth edition). Wadsworth Thomson Learning. p.287.

2) คดีที่ต้องไต่สวนก่อนมีคำสั่งให้คุมขัง¹⁴

ในคดีความผิดอาชญากรรมร้ายแรง หรือคดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือ ประหารชีวิต หรือคดียาเสพติดที่มีโทษจำคุกกว่า 10 ปีขึ้นไป หรือคดีที่มีการกระทำความผิดมากกว่าสองฐานขึ้นไป เมื่อได้รับคำร้องขอจากพนักงานอัยการ ศาลต้องทำการไต่สวน นอกจากนี้ศาลอาจทำการไต่สวนเองหรือตามคำร้องขอของพนักงานอัยการ หากเป็นกรณีที่มีความเป็นไปได้สูงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือจะไปขัดขวางการดำเนินคดีของศาล โดยการไต่สวนจะกระทำขึ้นทันทีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นปรากฏตัวต่อหน้าศาลเป็นครั้งแรก แต่การที่ศาลไม่ได้ทำการไต่สวนในวันดังกล่าวมิได้เป็นเหตุให้ศาลต้องปล่อยชั่วคราวจำเลยเสมอไป ทั้งนี้ หลังจากที่ได้ไต่สวนแล้ว หากไม่มีเงื่อนไขข้อใดที่จะช่วยให้มั่นใจได้ว่า บุคคลนั้นจะมาศาลตามกำหนดนัดหรือจะกระทบต่อสวัสดิภาพของบุคคลหรือชุมชนแล้วศาลจะมีคำสั่งให้คุมขังบุคคลนั้น

3) ประเภทของการปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกาแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทดังนี้

(1) release on recognizance เรียกย่อ ๆ ว่า “ROR” หรือ “OR” คือการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีการใช้เงินประกันตัวหรือการปล่อยโดยคำรับรองเป็นวิธีการปล่อยชั่วคราวที่จำเลยเพียงแต่ให้สัญญาว่าจะมาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดเวลาที่นัดเท่านั้น

(2) conditional release คือการปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข เป็นวิธีการที่ผู้พิพากษาจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปโดยกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ อันมีเงื่อนไขที่เป็นการเรียกเงินประกัน เช่น กำหนดเงื่อนไขให้จำเลยต้องมารายงานตัวต่อศาลทุกสัปดาห์

(3) unsecured bond คือการปล่อยชั่วคราวโดยใช้ unsecured bonds กรณีนี้เป็นวิธีการปล่อยชั่วคราวที่ไม่จำเป็นต้องวางเงินสดเป็นหลักประกัน แต่จะมีผลให้ถูกปรับเป็นเงินได้หากจำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อศาลตามกำหนดนัด

(4) cash bond คือ วิธีการปล่อยชั่วคราวที่จำเลยจะต้องวางหลักประกันทั้งหมดด้วยเงินสดหรือโดยการวางหลักทรัพย์อื่นประกอบ

(5) deposit bond คือ การปล่อยชั่วคราวโดยวางเงินมัดจำ เป็นวิธีการปล่อยชั่วคราวที่จำเลยจะต้องวางเงินสดเป็นหลักประกันเช่นเดียวกันเพียงแต่จะต้องวางเงินสดไว้เพียงร้อยละ 10 ของราคา ประกันที่ศาลกำหนด ถ้าจำเลยผิดสัญญาจะถูกปรับเต็มจำนวน

¹⁴ อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. (2545). *การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 40.

(6) surety bond คือ การปล่อยชั่วคราวที่นายประกันจะต้องวางเงินประกันไว้ร้อยละ 10 ของราคาประกันที่ศาลกำหนด¹⁵

4) สภาพบังคับกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว¹⁶

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหลบหนี หรือไม่มาตามกำหนดนัดหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานหรือศาลกำหนดไว้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) มาตรา 3147 และมาตรา 3148 ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดซึ่งได้กระทำขณะได้รับการปล่อยชั่วคราวไว้ดังนี้

มาตรา 3147 บัญญัติว่า "บุคคลซึ่งถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราวตามที่กำหนดไว้จะต้องถูกเพิ่มเติมโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

(1) ลงโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีในกรณีที่เป็นการผิดร้ายแรง

(2) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีในกรณีที่เป็นการผิดเล็กน้อย

การกำหนดโทษจำคุกตามมาตรานี้ให้นับโทษต่อจากโทษจำคุกอื่น ๆ

ส่วนสภาพบังคับกรณีที่น่ามาใช้กรณีที่มีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวนั้น มาตรา 3148 ได้บัญญัติว่า

(A) บุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขตามมาตรา 3142 ของกฎหมายนี้ และได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวนั้น และตั้งขังและฟ้องคดีในข้อหาละเมิดอำนาจศาล

(B) การยกเลิกการปล่อยชั่วคราว พนักงานอัยการอาจเสนอให้มีการยกเลิกหมายปล่อย โดยการยื่นคำร้องต่อศาล ผู้พิพากษาอาจออกหมายจับบุคคลผู้ได้รับการปล่อยชั่วคราวในข้อหาฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว และให้นำตัวบุคคลดังกล่าวมายังศาลเพื่อกำหนดคดีตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ นอกจากนี้บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวซึ่งได้กระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง กฎหมายของรัฐ และกฎหมายท้องถิ่น ในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวให้นำตัวบุคคลนั้นมายังศาลจึงได้ออกหมายปล่อย ผู้พิพากษามีอำนาจที่จะเพิกถอนหมายปล่อยและออกหมายครั้งหลังจากที่ได้ดำเนินการไปสวนและ

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

¹⁶ พรพล เลากุล. (2558). *การปล่อยชั่วคราวและการบังคับคดีผู้ประกัน กรณีศึกษาเฉพาะศาลจังหวัดอุดรธานี*. ผลงานทางวิชาการในการอบรมหลักสูตร "ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้นรุ่น 14" สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมสำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 12.

(1) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

(A) มีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดต่อกฎหมายของรัฐบาลกลาง กฎหมายของรัฐ และกฎหมายท้องถิ่น ในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือ

(B) มีหลักฐานรับฟังได้โดยปราศจากความสงสัยว่าบุคคลดังกล่าวได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขใด ๆ ในการปล่อยชั่วคราว และ

(2) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

(A) ไม่มีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวซึ่งจะประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ก่ออันตรายแก่บุคคลอื่นหรือชุมชน ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3142 (g) ของบทบัญญัตินี้ หรือ

(B) บุคคลดังกล่าวมีลักษณะจะไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

ในกรณีที่มิเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่า ในระหว่างที่มีการปล่อยชั่วคราวบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง กฎหมายของรัฐ และกฎหมายท้องถิ่น ซึ่งเป็นความผิดร้ายแรง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวที่จะประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นหรือต่อชุมชน หากเป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวที่ได้ประกันได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่ก่ออันตรายต่อบุคคลอื่นหรือต่อชุมชน และบุคคลนั้นจะปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจดำเนินการกับบุคคลนั้นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3142 ของบทบัญญัตินี้ อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวได้ตามที่เห็นสมควร

(C) เจ้าหน้าที่ศาลสามารถฟ้องคดีฐานละเมิดอำนาจศาลได้ตามมาตรา 410 แห่งบทบัญญัตินี้เมื่อบุคคลใดฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

ระบบประเมินความเสี่ยงในการปล่อยตัวชั่วคราวเครื่องมือที่พัฒนาโดยสำนักงานศาลยุติธรรมแห่งสหพันธรัฐ¹⁷

ในระบบศาลสหพันธรัฐมีเครื่องมือหรือวิธีประเมินความเสี่ยง 2 ตัว ซึ่งใช้กันอยู่ในปัจจุบันได้แก่

- Post-Conviction Risk Assessment Tool (PCRA) ใช้ในชั้นคุมประพฤติตามคำพิพากษา
- Pretrial Risk Assessment Tool (PTRA) ใช้ในชั้นปล่อยชั่วคราว

เครื่องมือทั้งสองตัวพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินความเสี่ยงของจำเลยในการหลบหนี และ/หรือก่ออันตรายต่อสังคมและเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ (ในชั้นปล่อยชั่วคราวหรือคุมประพฤติแล้วแต่กรณี)

¹⁷ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2561). *การนำวิทยาการบริหารความเสี่ยงในเชิงพฤติกรรมศาสตร์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปล่อยชั่วคราว*. งานเอกสารวิชาการของสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรที่พัฒนาศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 18.

ในการให้คำแนะนำแก่ศาลเกี่ยวกับมาตรการในการกำกับดูแลหลังปล่อย ทั้งสองระบบพัฒนาจากข้อมูลในสำนวนคดีในศาลสหพันธรัฐ โดยเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลที่คาดว่าจะจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงแล้วจึงตรวจสอบความเกี่ยวข้องของปัจจัยนั้น ๆ กับข้อมูลที่มีจนได้ผลเป็นชุดปัจจัยและน้ำหนักความเสี่ยงเป็นเครื่องมือหรือวิธีประเมินความเสี่ยงเบื้องต้น จากนั้นจึงต้องทดสอบความแม่นยำกับข้อมูลจริงในปัจจุบันก่อนจะนำไปใช้จริง และเมื่อนำออกใช้จริงแล้ว เครื่องมือดังกล่าวก็จำเป็นต้องได้รับการทดสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ

เครื่องมือทั้ง PCRA และ PTRR มีส่วนผสมของปัจจัยความเสี่ยงที่เป็นข้อมูลจากอดีตของจำเลยที่ดึงได้จากฐานข้อมูล เช่น ประวัติอาชญากรรม ประวัติการหลบหนีซึ่งจะไม่มีเปลี่ยนแปลง และข้อมูลส่วนตัวที่เปลี่ยนแปลงได้และไม่อาจตรวจสอบจากฐานข้อมูลได้ เช่น การศึกษา การสมรส การงาน ฐานะการเงิน การเสพยาเสพติด ความคิดในเชิงอาชญากรรมอย่างละครั้ง โดยมีความจำเป็นที่ต้องให้น้ำหนักแก่ข้อมูลเปลี่ยนแปลงได้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าข้อมูลจากอดีตอย่างใดก็ตาม ในส่วนของชั้นปล่อยชั่วคราวซึ่งใช้เครื่องมือ PTRR นั้น ข้อเท็จจริงบางอย่างไม่อาจนำมารวมเป็นปัจจัยได้ เช่น น้ำหนักของพยานหลักฐานในขณะนั้นและโทษที่น่าจะได้รับ เป็นต้น

ส่วนในชั้นปล่อยชั่วคราวซึ่งใช้เครื่องมือ PTRR ขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับและเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งถึงการจับ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบฐานข้อมูลที่มีเพื่อดึงข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยเบื้องต้น จากนั้นจึงสัมภาษณ์เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาล (โดยต้องมาศาลภายใน 24 ชั่วโมงหลังถูกจับ) การสัมภาษณ์จะใช้ชุดคำถามที่มีในคอมพิวเตอร์หรือแบบพิมพ์ (Worksheet) ซึ่งมีคำถามต่อไปนี้

- 1) ครอบครัว
- 2) การทำงาน
- 3) สุขภาพจิตและการเสพยาเสพติด
- 4) รายได้และฐานะการเงิน
- 5) ประวัติอาชญากรรม (แม้จะเป็นข้อมูลที่มีในฐานข้อมูลอยู่แล้ว แต่ต้องถามเพื่อดูว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจริงใจเพียงใดในการตอบคำถาม)
- 6) หมายจับที่มีผลบังคับ
- 7) ประวัติการหลบหนี

การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30 - 45 นาที จากนั้นเจ้าหน้าที่จะต้องตรวจสอบความถูกต้อง โดยเฉพาะในความคิดเกี่ยวกับการเงินจะต้องตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติทางการเงินเป็นพิเศษ แล้วจึงป้อนข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งจะคำนวณและสรุปผลออกมาเป็นระดับความเสี่ยง

เพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจว่าควรแนะนำศาลให้ปล่อยหรือขังและกรณีปล่อยควรใช้มาตรการใด ในการกำกับดูแลจึงจะเหมาะสม เจ้าหน้าที่ต้องใช้ดุลพินิจจากข้อมูลที่มี เช่น ผู้มีความเสี่ยงในระดับ 1 ซึ่งถือว่าต่ำ ควรให้ปล่อยตัวโดยไม่มีเงื่อนไข ผู้มีความเสี่ยงระดับ 3-4 ซึ่งถือว่ากลางค่อนข้างสูง ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น¹⁸

ข้อพิจารณาในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในศาลสหพันธรัฐ

การปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นที่รับรู้กันว่าเป็นเงื่อนไขที่ต้องใช้ บุคลากรมากและไม่ช่วยป้องกันการหลบหนี แม้จะมีเจ้าหน้าที่ติดตามตลอด 24 ชั่วโมงก็ตาม เครื่องมือเพียงแต่ช่วยบอกได้ถึงเวลาที่หลบหนีและที่อยู่สุดท้ายตามสัญญา

อย่างไรก็ตาม อุปกรณ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมมากกว่าที่จะใช้งานเพื่อตรวจสอบหรือ จำกัดการเดินทางบางประการเพื่อป้องกันการก่ออันตรายแก่สังคม เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี ความผิดทางเพศโดยผู้เสียหายเป็นเด็ก หรือผู้ต้องหาในคดีความผิดที่เกี่ยวกับความรุนแรงใน ครอบครัว หรือผู้ต้องหาในกลุ่มอันตรายประจำถิ่น ศาลจึงมักมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ควบคู่ไปกับการจำกัดการเดินทางบางประการ เช่น การห้ามออกนอกเขตสถานในช่วงเวลาที่กำหนด (Curfew) การกักขังหรือจำคุกไว้ภายในบ้าน (Home Confinement/ Incarceration) เมื่อศาลมีคำสั่งให้ ใช้อุปกรณ์ กฎหมายกำหนดให้ต้องติดอุปกรณ์ในทันที โดยประมาณร้อยละ 90 การติดอุปกรณ์ทำ ในสำนักงานคุมประพฤติและปล่อยชั่วคราวแห่งศาลสหพันธรัฐ

สำนักงานศาลยุติธรรมแห่งสหพันธรัฐมีคู่มือแนะนำแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่เมื่อ ได้รับการแจ้งเตือนเหตุละเมิดเงื่อนไข ซึ่งโดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ต้องตรวจสอบทันทีว่าสัญญาณ ดังกล่าวมาจากสาเหตุใด เป็นสัญญาณแจ้งผิดพลาด (False Alert) หรือไม่ จำเลยจงใจฝ่าฝืนเงื่อนไข หรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ต้องติดตามร่องรอยการเดินทางหรือที่อยู่ของจำเลยตามสัญญา โทรศัพท์ไป ตรวจสอบกับจำเลยหรือบุคคลใดที่รู้ข้อมูลที่อยู่ของจำเลย เมื่อตรวจสอบแล้วเจ้าหน้าที่ต้องตัดสินใจ เป็นการละเมิดเงื่อนไขหรือไม่ หากพบว่าเป็นการละเมิดเงื่อนไข จะต้องรายงานให้อัยการสูงสุด / รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (U.S. Attorney-General) ทราบซึ่งจะเป็นผู้ขอศาลออกหมายจับ ต่อไป โดยการรายงานจะเป็นไปในทันทีหรือไม่ขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงของจำเลยคนนั้น ๆ กล่าวคือ หากจำเลยมีระดับความเสี่ยงต่ำ เจ้าหน้าที่อาจรอจนกว่าจะถึงเวลาราชการจึงค่อยรายงานก็ได้

¹⁸ มูชเมริน กลั่นนุรักษ์, ประพิณ ประดิษฐากร และชญัญญาชน ตันติกุล. (2559). เงินไม่ใช่คำตอบ(อีกต่อไป): การ ปล่อยชั่วคราวที่ไม่ยึดโยงกับฐานะหรือทรัพย์สิน กรณีศึกษาของศาลในระดับ ท้องถิ่นและระดับสหพันธรัฐ ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา. *ดุลพินิจ*, 63 (2), หน้า 9-14.

แต่หากจำเลยมีระดับความเสี่ยงสูงหรือแม้จะความเสี่ยงต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ไม่อาจติดต่อกับจำเลยหรือบุคคลที่รู้จักจำเลยได้แม้แต่คนเดียว กรณีย่อมมีเหตุเพียงพอให้บรรยายงานในทันที¹⁹

บทสรุป บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาฉบับที่ 8 (Eight Amendment) ได้รับรองสิทธิการปล่อยชั่วคราวไว้ โดยวางหลักว่า “ห้ามเรียกประกันสูงเกินสมควร” และ Federal Judiciary Act 1789 ได้วางหลักว่า “การประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาจะต้องมีทุกคดี เว้นแต่คดีนั้นจะมีระวางโทษประหารชีวิต” กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลใดที่ถูกจับกุมในคดีความผิดที่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิตจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัว การให้สิทธิประกันตัวก่อนที่จะมีการตัดสินว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด เป็นโอกาสให้มีการเตรียมต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยังช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการลงโทษก่อนที่ศาลจะตัดสินว่ามีความผิด ดังนั้น เมื่อผู้ต้องหาถูกจับกุม เจ้าพนักงาน หรือศาลจะต้องพิจารณาให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นจึงจะควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ และหากศาลเห็นว่า การปล่อยชั่วคราวไม่สามารถรับรองได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะมาศาลตามกำหนด หรืออาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือชุมชน ศาลอาจสั่งปล่อยบุคคลนั้นภายใต้เงินไต่ที่กฎหมายกำหนดก็ได้²⁰

ในสหรัฐอเมริกา จะแก้ปัญหาการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่มีการเรียกหลักประกัน โดยจะใช้วิธีการปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติตาม เช่น การกำหนดที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือการรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานเป็นระยะ เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนี และประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือการกำหนดห้ามกระทำการบางอย่างบางประการ เช่น การห้ามติดต่อกับผู้เสียหายหรือพยาน โจรทัก หรือห้ามกระทำการอย่างใดอันจะก่อให้เกิดความผิดอีก เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายให้แก่สังคมโดยรวมแทนการปล่อยชั่วคราวโดยเรียกหลักประกัน

3.2.2 กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์

หลักกฎหมายในเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ถูกบัญญัติอยู่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Criminal Procedure Code) ส่วนที่ 6 การจับ การประกันตัวและวิธีการบังคับให้ปรากฏตัว (Part VI Arrest And Bail c[t] Processes To Compel Appearance) หมวดที่ 5 การประกันตัวและการทำสัญญา (Division 5 Bails and bonds)

ในการแปลความตามหมวดนี้ มาตรา 91 ได้ให้คำนิยามของ บุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวเอาไว้ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการประกันตัว หรือได้ทำสัญญาส่วนบุคคล²¹ และแต่กรณี

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15-16.

²⁰ สุรินทร์ มากชูชิต. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 56.

²¹ Criminal Procedure Code 2010 (Chapter 68). Article 91.

และบุคคลต้องได้รับการปล่อยตัวโดยการประกันหรือการทำสัญญาส่วนบุคคล ตาม มาตรา 92²² ได้วางหลักเอาไว้ว่า

(1) บุคคลใด เว้นแต่จะเป็นผู้ต้องหาที่ได้กระทำความผิดที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว

(ก) ถูกจับกุมหรือคุมขังโดยไม่มีหมายจับโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือปรากฏตัวหรือ ถูกนำไปขึ้นศาล และ

(ข) ได้เตรียมตัวที่จะให้ประกันในเวลาใด ๆ ขณะที่ถูกควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ ตำรวจหรือขึ้นตอนระหว่างก่อนที่จะขึ้นศาล

บุคคลต้องได้รับการปล่อยตัวโดยมีประกันตัวจากเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีหน่วยงาน ตำรวจหรือศาลนั้น ได้กำหนดไว้

(2) แทนที่จะรับประกันจากบุคคลนั้น, เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลอาจปล่อยตัวบุคคล ดังกล่าว เมื่อบุคคลนั้นลงนามในสัญญาส่วนบุคคลโดยไม่มีประกัน²³

สัญญาส่วนบุคคล (Personal Bond) นั้นหมายถึงสัญญาที่เขียนขึ้นระหว่าง บุคคลซึ่ง ถูกจับนั้นตกลงจะปรากฏตัวตามที่ศาลกำหนดวันนัดและให้คำสัญญาว่าจะไม่ทำผิดกฎหมาย ระหว่างที่สัญญานั้นมีผล เมื่อสัญญาได้รับการลงนาม การจ่ายเงินเพื่อประกันตัวก็จะถูกงดและผู้ถูก จับก็จะได้รับการปล่อยตัว และจะต้องจ่ายเงินเต็มจำนวนเมื่อไม่ปรากฏตัวต่อศาล²⁴

อนึ่ง ในการปล่อยตัวชั่วคราวทั้งโดยมีประกันและโดยการเซ็นสัญญาส่วนบุคคลนั้น อาจกำหนดเงื่อนไขได้ โดยในมาตรา 94²⁵ ได้วางหลักเกี่ยวกับเงื่อนไขของประกันและสัญญา ส่วนบุคคลเอาไว้ว่า

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือศาลอาจกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นเมื่อให้การประกันตัวหรือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาตามสัญญาส่วนบุคคล ตามมาตรา 92 หรือ 93

(2) เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาตาม (1) อาจรวมถึงข้อกำหนดต่อไปนี้ :

(ก) มอบเอกสารการเดินทางใด ๆ ที่ตนครอบครอง

²² Criminal Procedure Code 2010 (Chapter 68). Article 92.

²³ Singapore Statutes Online. (2018). *Criminal Procedure Code*. (Online). Available: <https://sso.agc.gov.sg/Act/CPC2010?ProvIds=P1VI>. [2018, December 25].

²⁴ McCallum, Pam. (2010). *What Is a Personal Bond?*. (Online). Available: <https://www.sapling.com/6157648/personal-bond>. [2018, December 25].

²⁵ Criminal Procedure Code 2010 (Chapter 68). Article 94.

(ข) ให้ขอมถูกคุมขังหรือขอมมาพบเพื่อการสอบสวนหรือมาศาลในวันและเวลาและสถานที่ที่ได้รับกรนัดหมายให้ทำเช่นนั้น

(ค) ไม่กระทำความผิดใด ๆ ในขณะที่ปล่อยตัวโดยประกันตัวหรือทำสัญญาส่วนบุคคล และ

(ง) ไม่แทรกแซงพยานคนใดหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเขาเองหรือบุคคลอื่นใด²⁶

ส่วนข้อยกเว้นในการประกันตัวหรือการปล่อยตัวโดยทำสัญญาส่วนบุคคล ได้มีการบัญญัติอยู่ในมาตรา 95²⁷ โดยได้วางหลักไว้ว่า

(1) ผู้ต้องหาจะ ไม่ได้รับการปล่อยตัวโดยประกันหรือการทำสัญญาส่วนบุคคล ถ้า –

(ก) เขาถูกตั้งข้อหากระทำความผิดที่มีโทษถึงตายหรือจำคุกตลอดชีวิต

(ข) เคยได้รับปล่อยตัวโดยประกันหรือทำสัญญาส่วนบุคคลก่อนหน้านี้ ในการดำเนินคดีอาญาใด ๆ แต่เขาไม่ขอมถูกคุมขังหรือขอมมาพบเพื่อการสอบสวนหรือมาศาลและศาลเชื่อว่าจากพฤติการณ์ความล้มเหลวนี้ เขาไม่ขอมถูกคุมขังหรือขอมมาพบเพื่อการสอบสวนหรือมาศาลถ้าได้ปล่อยไป; หรือ

(ค) เขาถูกจับกุมหรือถูกคุมขังภายใต้หมายจับที่ออกตาม มาตรา 10, 24 หรือ 34 แห่งกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัตินั้น

(2) แม้จะมีตาม (1) ศาลอาจ

(ก) สั่งให้ผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้เยาว์ หรือผู้ป่วย หรือผู้พิการซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นถูกปล่อยตัวโดยประกันตัว หรือ

(ข) ปล่อยตัวโดยมีประกัน กรณีผู้ต้องหา ที่ถูกจับในความผิดตาม (1) (ก) ถ้าหาก

(i) การกระทำความผิดนั้น สามารถลงโทษด้วยวิธีอื่นนอกจากประหารชีวิต หรือโทษจำคุกตลอดชีวิต และ

(ii) ความผิดจะต้องได้รับการพิจารณาก่อนศาลแขวงหรือศาลของผู้พิพากษา

(3) ในส่วนนี้ “ผู้ต้องหา” รวมถึง “ผู้ลี้ภัย ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

²⁶ Singapore Legal Advice. (2018). *The Essential Guide to Bail and Personal Bonds in Singapore*. (Online). Available: <https://singaporelegaladvice.com/law-articles/bails-bailable-offences-non-bailable-offences-and-suretiesin-singapore/>. [2018, December 25].

²⁷ Criminal Procedure Code 2010 (Chapter 68). Article 95.

ในส่วนความรับผิดชอบที่จะถูกจับกุมในกรณีผิดสัญญาประกัน ของการประกันตัว หรือ ทำสัญญาส่วนตัว อยู่ในมาตรา 103 โดยได้วางหลักไว้ว่า

(1) ถ้าบุคคลซึ่งได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ภายใต้เงื่อนไขในการยอมจำนนหรือ ถูกคุมขัง หรือปรากฏตัวเพื่อการสืบสวน หรือมาศาล แล้วไม่ปฏิบัติตามนั้น บุคคลนั้นจะถูกจับ โดยไม่ต้องมีหมายจับ

(2) ถ้าบุคคลซึ่งได้รับการปล่อยตัวออกจากศาลในเวลาใด ๆ หลังจากที่ได้ยื่นได้ยอม ที่จะถูกคุมขัง หรือหลังจากที่ได้ปรากฏตัวต่อศาล ในวันหรือเวลาที่ได้นัดไว้ แต่ก่อนที่ศาลจะพร้อม เริ่มต้นการพิจารณา หรือเริ่มการพิจารณาอีกครั้ง ศาลอาจออกหมายจับบุคคลนั้น

(3) บุคคลซึ่งได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ภายใต้เงื่อนไขในการยอมจำนนหรือถูก คุมขัง หรือปรากฏตัวเพื่อการสืบสวน หรือมาศาลในวันและเวลาใดที่ได้กำหนดไว้ อาจจะถูกจับ โดยไม่ต้องมีหมายจับ ถ้า

(ก) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า บุคคลนั้นไม่ยอมจำนนหรือถูกคุมขัง เพื่อการสืบสวน สอบสวนหรือพิจารณาของศาล

(ข) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า บุคคลนั้นอาจจะผิดเงื่อนไขในการประกันตัวหรือ การทำสัญญาส่วนตัวบุคคล หรือ

(ค) ผู้ประกันของบุคคลนั้นแจ้งแก่ศาลว่าบุคคลนั้นไม่ยอมจำนนหรือถูกคุมขัง หรือปรากฏตัวเพื่อการ สืบสวนสอบสวนหรือพิจารณาของศาล และผู้ประกันประสงค์จะไม่ประกัน ตัวอีกต่อไป

(4) เมื่อบุคคลเหล่านั้นปรากฏตัวต่อศาล โดยการจับกุมภายใต้มาตรานี้และศาลเชื่อ ว่าบุคคลนั้น

(ก) ไม่ยอมจำนนหรือถูกคุมขัง หรือปรากฏตัวเพื่อการสืบสวนสอบสวนหรือ พิจารณาของศาล

(ข) ผิดสัญญาหรือมีแนวโน้มว่าจะผิดสัญญา - เงื่อนไขในการประกันตัวหรือ การทำสัญญาส่วนตัวบุคคล และศาลสั่งคุมขังหรือให้เข้าให้ประกันตามเงื่อนไขที่เหมาะสม²⁸

3.2.3 กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น โดยหลักเกณฑ์ทั่วไป เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและ พนักงานตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหาได้แล้วสามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 24 ชั่วโมงและถ้าการ สอบสวนจากพยานหลักฐานพบว่าผู้ถูกจับน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดจริง พนักงานสอบสวนมี อำนาจขยายเวลาการควบคุมตัวได้อีก 24 ชั่วโมง เมื่อครบ 48 ชั่วโมงแล้ว พนักงานสอบสวน

²⁸ Criminal Procedure Code 2010 (Chapter 68). Article 105.

จะต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปพบผู้พิพากษาไต่สวน โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1989 เป็นต้นมา กฎหมายห้ามมิให้ควบคุมตัวบุคคลอายุไม่เกิน 10 ปี หรือผู้ต้องหาในคดีความผิดลหุโทษ (Contravention) ไว้ในระหว่างพิจารณา ส่วนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุตั้งแต่ 10-13 ปี แม้ไม่สามารถใช้มาตรการควบคุมได้ แต่อาจกักตัวไว้ในสถานี่ตำรวจได้เพื่อความจำเป็นในการสอบสวน โดยจะต้องได้รับอนุญาตและอยู่ภายใต้การควบคุมของตุลาการ ส่วนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุ 13-16 ปี สามารถใช้มาตรการควบคุมตัวได้เป็นระยะเวลา 24 ชั่วโมง และอาจขยายได้อีก 24 ชั่วโมง ส่วนในคดีความผิดโทษระดับกลาง (Delit) หรือความผิดอุกฉกรรจ์ (Crime) ที่กระทำโดยบุคคลที่อายุเกิน 16 ปีขึ้นไปนั้น สามารถนำมามาตรการควบคุมมาใช้ได้ซึ่งระยะเวลาการควบคุมตัวในระหว่างการพิจารณามีอย่างจำกัด และในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมตัว เขาสามารถร้องขอให้ศาลตรวจสอบหมายจับว่าถูกต้องหรือไม่ หรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะจับกุมหรือไม่²⁹

ในส่วนหลักการทั่วไปในการปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Code de Procedure Penale หรือ C.P.P.) มาตรา 137 ซึ่งกำหนดไว้เป็นหลักว่า “บุคคลใดซึ่งอยู่ภายใต้การพิจารณาคดีของศาลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และยังคงได้รับอิสรภาพ อย่างไรก็ดี หากกระบวนการสอบสวนนั้นมีความจำเป็นหรือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการเพื่อความระมัดระวัง บุคคลผู้นั้นอาจถูกบังคับโดยการวินิจฉัยของศาล ถ้าหากบุคคลนั้นไม่สามารถแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลได้ ในกรณีที่มีความพิเศษอย่างยิ่ง บุคคลนั้นอาจจะถูกคุมขังไว้ในอำนาจได้”³⁰

ผู้พิพากษาผู้ดูแลเรื่องเสรีภาพและการคุมขังอาจดำเนินการขออนุญาตพิจารณาโดยการวินิจฉัยที่สมเหตุสมผล ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งควบคุมหรือขยายเวลาการควบคุมขังออกไปหรือยกคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว กระบวนการพิจารณานั้นจะต้องระบุให้ชัดเจนทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงซึ่งผู้พิพากษาได้ใช้ประกอบการวินิจฉัยในการสั่งคุมขัง³¹

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยได้มีการวางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวไว้ดังนี้

1) หลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หากผู้ต้องหานั้นเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสและไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษในคดีความผิดอุกฉกรรจ์ หรือไม่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่า 3 เดือน โดยไม่มีการรอลงโทษไว้ เมื่อผู้ต้องหามาพบผู้พิพากษา

²⁹ สุรินทร์ มากชูชิต. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 41.

³⁰ Code de Procedure Penale. Article 137.

³¹ Code de Procedure Penale. Article 137-3.

แล้ว ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะร้องขอประกันตัวได้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือขอประกันตัว ผู้พิพากษา จะต้องพิจารณาสั่งคำร้องขอประกันตัวของผู้ต้องหาให้แล้วเสร็จภายใน 5 วัน นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหา ได้มาปรากฏตัวต่อผู้พิพากษาครั้งแรก มิฉะนั้นจะถือว่าผู้หาถูกปล่อยชั่วคราวโดยอัตโนมัติ และไม่ว่าผู้พิพากษาไต่สวนจะตัดสินใจอนุญาตหรือไม่ จะต้องแสดงผลประกอบด้วยในการสั่ง คำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวของผู้พิพากษาไต่สวนนั้น ผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจสั่งได้ ดังนี้

- (1) สั่งไม่อนุญาตตามคำร้องขอของผู้ต้องหาและสั่งให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไป
- (2) สั่งไม่อนุญาตตามคำร้องขอของผู้ต้องหาโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ
- (3) สั่งอนุญาตตามคำร้องขอของผู้ต้องหาโดยมีเงื่อนไข

(3.1) ในกรณีที่ผู้พิพากษาไต่สวน มีคำสั่งไม่อนุญาตตามคำร้องขอของผู้ต้องหา และสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ ในกรณีนี้ผู้ต้องหาสามารถอุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษาไต่สวนไปยัง ผู้พิพากษาไต่สวนชั้นอุทธรณ์ได้

(3.2) กรณีผู้พิพากษาไต่สวนมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ในกรณีนี้ พนักงานอัยการสามารถอุทธรณ์คำสั่งอนุญาตของผู้พิพากษาไต่สวนไปยังผู้พิพากษาไต่สวนชั้น อุทธรณ์ได้เหมือนกัน

(3.3) กรณีผู้พิพากษาไต่สวนมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาได้ แต่ ได้มีเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ผู้ต้องหาปฏิบัติด้วย

2) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว มีดังนี้

การปล่อยชั่วคราวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น มีหลักเกณฑ์ที่ผู้พิพากษาใช้พิจารณา ในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ดังนี้

- (1) ผู้ต้องหาไม่มีความผิดหรือจะข่มขู่พยานหรือไม่
- (2) มีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหาเองหรือไม่
- (3) ผู้ต้องหาไม่มีความผิดหรือจะไปกระทำความผิดอีกหรือไม่
- (4) ผู้ต้องหาไม่มีความผิดหรือจะทำลายพยานหลักฐานหรือไม่

ถ้าในกรณีเป็นการกระทำความผิดอาญาประเภทอุกฤษฏ์โทษ (Crime) หรือความผิด อุกฤษฏ์ (Crime) ซึ่งหมายถึงความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ส่วนมากผู้พิพากษาจะมี คำสั่งควบคุมตัว

ในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของผู้พิพากษานั้น ผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจที่จะ พิจารณาสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตโดยจะต้องแสดงผลประกอบด้วยในการสั่งคำร้องขอปล่อย ชั่วคราว โดยการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวดังกล่าว ผู้พิพากษาไต่สวนมีอำนาจสั่งไม่อนุญาตตาม คำร้องขอของผู้ต้องหาโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ หรือสั่งอนุญาตตามคำร้องขอของผู้ต้องหาโดยมีเงื่อนไข

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้ต้องหาแสดงได้ว่าการที่เขาถูกควบคุมตัวในระหว่างรอการพิจารณาคดี และในภายหลังคดีของเขาถูกยกฟ้องนั้น เขาได้รับความทุกข์ทรมาน หรือได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือจากการถูกควบคุมตัวดังกล่าว เช่นกลายเป็นคนสติไม่สมประกอบ หรือได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือจากการถูกควบคุมตัวทำให้บุคคลที่สามต้องได้รับความเสียหายแล้วผู้ต้องหาก็สามารถเรียกค่าเสียหายเหล่านี้จากรัฐได้³²

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระบบกฎหมายฝรั่งเศสไม่มีกำหนดระยะเวลาและไม่กำหนดจำนวนครั้งที่ขอ กล่าวคือ ผู้ต้องหาจะร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเมื่อไรก็ได้หรือในเวลาใดในระหว่างคดีอยู่ในศาลก็ได้ ถ้าหากผู้ต้องหาไม่เหตุใหม่ที่จะยกขึ้นมา กล่าวอ้าง

3) การกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว³³

ผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวอาจมีคำสั่งในคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หากบุคคลผู้อยู่ในอำนาจศาลนั้น อาจต้องรับผิดจากการกระทำระดับไม่ร้ายแรง (Misdemeanors) ซึ่งมีโทษจำคุก หรือข้อหาที่มีกรรมหนักกว่านั้น คำสั่งดังกล่าวอาจบังคับให้บุคคลต้องตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อหนึ่งหรือหลายข้อ โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลดังต่อไปนี้

(1) ห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้พิจารณาเสรีภาพและควบคุมตัวได้กำหนดไว้ และห้ามเปลี่ยนแปลงที่อยู่

(2) ห้ามออกไปจากภูมิลำเนาหรือห้องที่อยู่อาศัยที่กำหนดโดยผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว เว้นแต่ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลกำหนดพิจารณาแล้ว

(3) ห้ามไปยังสถานที่ที่ผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวกำหนดไว้

(4) ให้นำรายงานต่อผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว กรณีเดินทางออกนอกพื้นที่ที่ศาลได้กำหนดไว้

(5) ให้มาศาลตามกำหนดนัดเป็นระยะ ๆ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่หรือองค์กรใด ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว ผู้ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบดูแลอย่างเคร่งครัดต่อการกระทำทุกอย่างของบุคคลซึ่งถูกกล่าวหา และอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล

³² บรูนิมา กูนิอาจ. (2558). *อำนาจศาลในการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราว*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 76.

³³ Code de Procedure Penale. Article 138.

(6) ให้ตอบคำถามเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ องค์กรหรือบุคคลใดผู้ได้รับแต่งตั้งโดยผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว และต้องยอมตนปฏิบัติตามสภาพแห่งคดีตามมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการงานหรือธุรกิจของเขาหรือต้องเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้เรื่องราวใด ๆ รวมทั้งมาตรการศึกษาทางสังคม ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้บุคคลนั้นมีโอกาสได้กลับสู่สังคมได้และขณะเดียวกันเป็นการป้องกันมิให้ทำความผิดซ้ำ

(7) ให้ส่งมอบเอกสารส่วนตัวทุกอย่าง เช่น หนังสือเดินทางหรือใบขับขี่แก่เจ้าหน้าที่ของศาลหรือสถานีตำรวจโดยให้ได้รับในส่วนซึ่งจะใช้งานได้แทนเอกสารเหล่านั้น

(8) ต้องเว้นการขับยานพาหนะบางชนิด ถ้าจำเป็นต้องส่งมอบใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ศาลแทน อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวอาจมีดุลพินิจว่าบุคคลผู้อยู่ภายใต้อำนาจการพิจารณาคดีนั้นอาจขับรถไปทำงานได้

(9) ห้ามพบปะหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวได้กำหนดไว้

(10) ต้องเข้ารับการรักษาสุขภาพ ตรวจรักษาหรือแม้แต่การไปโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นการมีวัตถุประสงค์เพื่อล้างพิษหรือบำบัดยาเสพติด

(11) ต้องจัดหาหลักประกันซึ่งผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวได้กำหนดจำนวนและเงินที่จะต้องวางศาล การตรวจสอบบัญชีรายได้หรือรายจ่ายของบุคคล

(12) ห้ามเข้าไปเกี่ยวข้องกับพัวพันกับอาชีพหรือกิจกรรมสังคมบางอย่าง

(13) ห้ามไม่ให้เบิกเงินตามเช็ค นอกเหนือไปจากเช็คซึ่งได้รับอนุญาตเป็นกรณีพิเศษตามจำนวนที่ได้รับอนุญาตให้ถอนได้จากผู้ถูกถอนโดยตรง หรือเช็คซึ่งรับรอง และในกรณีจำเป็นต้องส่งมอบเช็คใดซึ่งถูกห้ามใช้ต่อเจ้าหน้าที่ศาล

(14) ห้ามครอบครองหรือพาอาวุธและถ้าจำเป็นต้องส่งมอบอาวุธใด ๆ ที่ครอบครองต่อศาลโดยศาลออกใบรับรองไว้ให้

(15) ต้องจัดหาหลักทรัพย์หรือหลักประกันตามจำนวนและระยะเวลาที่กำหนดโดยผู้พิพากษาไต่สวนหรือผู้พิพากษาผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัว

(16) ต้องพิสูจน์ว่าผู้นั้นต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว หรือต้องจ่ายค่าบำรุงรักษาเป็นการประจำตามที่เขาถูกเรียกร้องให้จ่าย

เงื่อนไขต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้พิพากษาไต่สวนอาจสั่งให้ผู้ต้องหาต้องทำทั้งหมด หรือสั่งเพียงบางส่วนก็ได้ ผู้พิพากษาอาจเพิ่มหรือลดเงื่อนไขได้ตลอดเวลา ถ้าหากผู้ต้องหาทำผิดเงื่อนไขผู้พิพากษาก็อาจออกหมายจับได้

4) การฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราว

ถ้าบุคคลผู้อยู่ภายใต้อำนาจการพิจารณาของศาลได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขคำสั่งของศาลแล้ว ศาลผู้มีอำนาจไต่สวนอาจออกหมายจับหรือหมายเรียกนั้นและศาลอาจส่งคดีไปยังผู้พิพากษา ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาเรื่องเสรีภาพและการควบคุมตัวเพื่อให้ควบคุมตัวบุคคลนี้ไว้ ทั้งนี้ไม่ว่าคดีที่ต้องหาหน้าจะมีโทษจำคุกเท่าใด ศาลผู้มีอำนาจเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวอาจจะมีคำสั่งให้ขังบุคคลนั้นได้

หากบุคคลใดทำผิดเงื่อนไขในคำสั่งศาลเมื่อเขาถูกส่งตัวมาศาล อัยการในเขตพื้นที่อาจส่งคดีไปยังผู้พิพากษาผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเสรีภาพและการควบคุมตัวโดยศาลดังกล่าวมีอำนาจที่จะสั่งให้ขังบุคคลนั้นไว้ได้³⁴

จากการศึกษาระบบปล่อยชั่วคราวในระบบกฎหมายฝรั่งเศส จะพบว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของระบบกฎหมายฝรั่งเศสได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยเน้นการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว เพราะจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าผู้พิพากษาไต่สวนต้องพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาให้แล้วเสร็จภายใน 5 วัน หรือถ้ากรณีเป็นการอุทธรณ์ต่อผู้พิพากษาไต่สวนชั้นอุทธรณ์ ก็ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน มิฉะนั้นจะถือว่าผู้ต้องหาถูกปล่อยชั่วคราวโดยอัตโนมัติ และกรณีที่น่าสนใจคือในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้นั้น ผู้พิพากษามักจะใช้เงื่อนไขแทนระบบการใช้หลักทรัพย์หรือเงินประกันซึ่งจะเป็นผลดีมากสำหรับผู้ต้องหาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และนอกจากนี้แล้ว สาธารณรัฐฝรั่งเศสเองยังมีบทบัญญัติให้ผู้ต้องหาสามารถเรียกค่าเสียหายได้ กรณีที่เขาต้องเสียหายจากการที่ผู้พิพากษาไม่อนุญาตให้ประกันตัวและในภายหลังคดีเขาถูกศาลพิพากษายกฟ้อง ในกรณีนี้ถือว่าเป็นความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเป็นอย่างยิ่ง และทำให้การพิจารณาคำร้องขอประกันตัวต้องพิจารณากันอย่างรัดกุมและมีเหตุผลตามกฎหมายมากขึ้น นอกจากนี้ทำให้ผู้พิพากษาจำต้องใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวรอบคอบมากยิ่งขึ้น³⁵

3.3 กฎหมายไทย

ตามหลักการของกฎหมาย บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย การควบคุมหรือการคุมขังบุคคล ทำให้ต้องปราศจากเสรีภาพในการเคลื่อนที่ไปมา ย่อมเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การดำเนินคดีอาญานั้นอาจมีความจำเป็นที่รัฐต้องใช้มาตรการ

³⁴ Code de Procedure Penale. Article 141-2.

³⁵ สุรินทร์ มากชูชิต. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 118-120.

ในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในระหว่างการดำเนินคดี ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาและเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐจึงต้องเป็นไปตามเหตุที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งสำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดเหตุจำเป็นและเงื่อนไขในการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ดังต่อไปนี้

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไว้ โดยมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

มาตรา 26 บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”³⁶

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเป็นเรื่องหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งอย่างน้อยที่สุดจะต้องกระทำไปภายใต้หลักเกณฑ์แห่งบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้รัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งสามารถแยกองค์ประกอบได้ดังนี้

1) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กล่าวคือ หลักเกณฑ์ข้อนี้เป็นการใช้ “หลักนิติธรรม (The Rule of Law)” หรือ “หลักนิติรัฐ (Rechtsstaatsprinzip)” ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการปกครองประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สามารถดำรงคงอยู่ต่อไปได้ การใช้หลักนิติรัฐในการปกครอง หมายความว่า รัฐบาล หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาหรือการกำกับดูแลของรัฐบาล

³⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 26.

จะกระทำการใด ๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของเอกชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจ และเฉพาะภายในขอบเขตที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น³⁷

2) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด กล่าวคือ หากองค์กรต่าง ๆ ของรัฐจะใช้อำนาจของคนที่มิอยู่ด้วยการออกกฎหมายหรือข้อบังคับไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญรับรองจะกระทำได้อีกเฉพาะเพื่อการคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะตามที่รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติกำหนดเท่านั้น มิฉะนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือกฎหรือข้อบังคับย่อมเป็นอันขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและใช้มิได้ตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 5³⁸

3) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำเท่าที่จำเป็น หลักเกณฑ์ข้อนี้ย่อมมีความหมายโดยนัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอาศัย “หลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)” หรือ “หลักความยุติธรรม (Gerechtigkeit)” มาควบคุมการใช้ อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งในสังคมที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ สาธารณะกับประโยชน์ของเอกชนค่อนข้างสูง รัฐสามารถนำหลักเช่นนี้มาเป็นเครื่องมือทางกฎหมายช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมสำหรับทุกฝ่ายได้³⁹ ในหลักดังกล่าวจะมีหลักการย่อย ๆ อยู่สามหลัก คือ “หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล (Geeignet)”⁴⁰ “หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity)” และ “หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow Sense)”

โดยแต่ละหลักมีหลักการที่สำคัญอาจแยกศึกษาได้ดังนี้⁴¹

(1) หลักแห่งความสัมฤทธิ์ผล มีหลักอยู่ว่า ในบรรดามาตรการต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเปิดช่องให้องค์กรต่าง ๆ ของรัฐสามารถใช้อำนาจเพื่อไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ องค์กรทั้งหลายของรัฐจะต้องเลือกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายซึ่งได้ให้อำนาจแก่ตนสำเร็จลุล่วงไปได้เท่านั้น อันเป็นการอาศัยความสัมพันธ์เชิงเหตุ (Cause) และผล (Effect) ระหว่างมาตรการต่าง ๆ ที่องค์กรของรัฐได้ใช้อำนาจ

³⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2531). *การควบคุมการใช้ดุลพินิจทางปกครองโดยองค์กรตุลาการ (ในรวมบทความในโอกาสครบรอบ 60 ปี ดร.ปรีดี เภษมทรัพย์)*. กรุงเทพฯ: พี.เค.พรินติงเฮาส์. หน้า 195.

³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 5.

³⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธ์. (2542). หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายของเยอรมันและฝรั่งเศส. *วารสารรัฐธรรมนูญ*, 1 (2), หน้า 40-70.

⁴⁰ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสถานต์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: จีระการพิมพ์. หน้า 224.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 195.

ออกมาบังคับกับสิ่งที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรของรัฐประสงค์จะให้เกิดขึ้นให้มี คุลยภาพกัน

(2) หลักแห่งความจำเป็นจะมีหลักสำคัญอยู่ในบรรดามาตรการทั้งหลายที่ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเปิดโอกาสให้องค์กรของรัฐสามารถใช้อำนาจกำหนด เพื่อไปจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล หากมาตรการเหล่านั้นสามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ทั้งสิ้น ในกรณีที่องค์กรของรัฐจะกำหนดมาตรการที่ไปจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล องค์กรของรัฐจะต้องเลือกออกมาตรการที่จะยังผลให้สิทธิและเสรีภาพของ บุคคลนั้นได้รับความกระทบกระเทือนน้อยที่สุด

(3) หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบมีหลักการสำคัญอยู่ใน บรรดามาตรการต่าง ๆ ที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเปิดช่องให้องค์กรของรัฐสามารถใช้อำนาจ ไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หากมาตรการอย่างหนึ่งอย่างใดเมื่อได้ลงมือปฏิบัติให้เป็นไป ตามมาตรการนั้นแล้ว จะยังผลให้เกิดประโยชน์กับมหาชนน้อยมากไม่คุ้มกับสิทธิและเสรีภาพของ บุคคลที่จะบังเกิดความเสียหาย กรณีเช่นนี้้องค์กรของรัฐดังกล่าวจำต้องละเว้นไม่ใช้มาตรการเช่น ว่านั้น ไปบังคับใช้กับบุคคลนั้น เป็นหลักที่อาศัยภาวะสมดุลระหว่างความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลกับประโยชน์ซึ่งมหาชนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติการขององค์กรของ รัฐให้เป็นไปตามมาตรการนั้น ๆ⁴²

อย่างไรก็ตามแม้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องเป็นไปโดยสอดคล้อง กับหลักแห่งความได้สัดส่วน แต่หากกรณีมีความสงสัยก็จำเป็นที่ศาลควรยกประโยชน์ให้กับ ฝ่ายขององค์กรของรัฐมิใช่ให้กับฝ่ายเอกชน⁴³

4) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่ง สิทธิและเสรีภาพนั้น กล่าวคือ เมื่อรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลใน เรื่องหนึ่งเรื่องใด องค์กรต่าง ๆ ของรัฐจะมีอำนาจกระทำได้ก็เฉพาะแต่เพียงการไป “จำกัด” สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลเท่านั้น โดยมีใช่หมายรวมไปถึงการ “ตัด” หรือการ “เพิกถอน” สิทธิและ เสรีภาพนั้นด้วย ฉะนั้น หากองค์กรทั้งหลายของรัฐ เช่น รัฐสภาไปตรากฎหมาย “เพิกถอน” มิให้ บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นกรณีใด บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่รัฐสภาได้ ตราขึ้นมา ก็ย่อมเป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองอันยังผลให้ใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่ง

⁴² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์สานต์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 40. หน้า 225.

⁴³ ชีระ สุธีวรานุกร. (2542). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง. *วารสารนิติศาสตร์*, 29 (4), หน้า 578-592.

ราชอาณาจักรไทยฯ มาตรา 27 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐและพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”⁴⁴

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าวเป็นเรื่องหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the law) ⁴⁵ กล่าวคือ ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นใครหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร ก็จะต้องถูกดำเนินคดีและได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายอย่างเสมอภาคกัน ฉะนั้น โดยหลักแล้ว การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานหรือศาล จึงไม่ควรที่จะยึดติดกับหลักประกันเป็นสำคัญ เพราะจะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางกฎหมายของบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวดีกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี อันผิดหลักการของกฎหมาย

มาตรา 29 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

⁴⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 27.

⁴⁵ ภักธดา เมฆมานนท์. (2557). *หลักความเสมอภาคกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน: ศึกษากรณีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 20.

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ⁴⁶

สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ตามมาตรา 29 นี้ เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่สำคัญและเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานของสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดจริง จากหลักการนี้จึงนำไปสู่หลักเกณฑ์ประการต่อมา คือ ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้น เมื่อมีการกล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดอาญา โดยหลักการแล้วต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก ไม่ควรที่จะควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่มีความจำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น การปล่อยชั่วคราวในฐานะที่เป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญประการหนึ่งจึงต้องถือเป็นหลัก ส่วนการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องถือเป็นข้อยกเว้น⁴⁷

กฎหมายเป็นเครื่องมือหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดินโดยฝ่ายบริหาร ดังนั้น การออกกฎหมาย ที่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน อันเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้กำหนดหลักการตรากฎหมายไว้ว่า กฎหมายต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจงและสามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้เฉพาะที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่หากไม่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ กฎหมายต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้

⁴⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มาตรา 29.

⁴⁷ นรากร วรรณพงษ์. (2558). *แนวทางการพิสูจน์อำนาจกระทำและเหตุยกเว้นโทษในคดีอาญากับหลักสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 27-28.

บทบัญญัติมาตรา 77 หมวด 6 ได้มีการกำหนดแนวทางการออกกฎหมายไว้ว่า รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องก่อนการตรากฎหมายและให้ใช้ระบบอนุญาตกับระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่เป็น ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้กฎหมายเป็นภาระต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและไม่เป็นการเพิ่มต้นทุนในการประกอบกิจการของภาคเอกชน ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 258 ง. ประเด็นปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมและยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 6 แล้ว จะพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้วางหลักการในการออกกฎหมายไว้ว่าต้องมีการพิจารณาตรวจสอบถึงความจำเป็น รอบคอบรัดกุม เพื่อแก้ปัญหาอย่างตรงจุดให้มีความสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม การออกกฎหมายต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นก่อนออกกฎหมาย รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน รวมทั้งจัดให้มีการสร้างความรับรู้และความเข้าใจในกฎหมายแก่ประชาชน

3.3.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทยได้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ โดยมีเรื่องที่ต้องพิจารณาดังต่อไปนี้ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยได้ รัฐอาจมีความจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ในอำนาจรัฐเพื่อการดำเนินคดีอาญาเพราะผู้นั้นอาจจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ทั้งนี้เพื่อให้การสอบสวนดำเนินคดีเป็นไปได้อย่างเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยและเพื่อประกันการบังคับโทษ โดยการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยแบ่งแยกได้เป็นการควบคุมตัวในชั้นเจ้าพนักงานและการควบคุมตัวในชั้นศาล

การควบคุมตัวในชั้นเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้บัญญัติหลักในการควบคุมตัวไว้ในมาตรา 87 ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์” ดังนั้น การควบคุมตัวจึงต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและพรรคต่อมายังบัญญัติว่า “ในความคิดลหุโทษหรือความคิดที่มีโทษไม่สูงกว่าความคิดลหุโทษจะควบคุมผู้ถูกจับได้เท่าที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่เขาเท่านั้น ส่วนกรณีอื่น ๆ นั้น ห้ามควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่า 48 ชั่วโมง แต่ถ้ามีเหตุจำเป็นเพื่อการสอบสวนหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น ก็สามารถควบคุมตัวเกินกว่า 48 ชั่วโมงได้ แต่ต้องไม่เกิน 7 วัน”⁴⁸

⁴⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 87.

ส่วนการควบคุมตัวในชั้นศาลนั้น เป็นกรณีที่หากเกิดความจำเป็นเพื่อที่จะต้องควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เกินกว่ากำหนดดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาล ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ศาลต้องถามผู้ต้องหาว่าจะคัดค้านหรือไม่ โดยผู้ต้องหาอาจยื่นพยานหลักฐานต่าง ๆ ประกอบการคัดค้านได้และต้องเรียกพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนมาชี้แจงถึงความจำเป็นในการที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ ซึ่งหากศาลเห็นว่าไม่จำเป็นก็จะปล่อยตัวผู้ต้องหาไป ดังนั้น ศาลจึงมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานอย่างแท้จริง

การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงเป็นมาตรการหนึ่งที่ช่วยผ่อนคลายให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพไปชั่วคราวตามหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดจริงและเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้แสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการประสานประโยชน์ระหว่างรัฐกับเอกชนไว้ด้วยกัน อันจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของจำเลย โดยการปล่อยชั่วคราวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท⁴⁹ ดังนี้

1) การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวโดยไม่ต้องทำสัญญาประกัน ไม่ต้องมีหลักประกัน เพียงแต่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานตัวหรือปฏิญาณตัวว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียกเท่านั้น ตามมาตรา 111 หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามนัดหรือหมายเรียก ถือว่าเป็นการผิดสัญญาประกันไม่ได้ เพราะไม่มีการทำสัญญาประกัน⁵⁰ การปล่อยตัวชั่วคราวในกรณีนี้จะใช้เฉพาะความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี ตามมาตรา 110 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵¹

2) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน คือ การปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวโดยผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องลงชื่อทำสัญญาประกัน โดยจะต้องปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลผู้ให้ประกัน และเมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินตามจำนวนที่ระบุไว้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵²

3) การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน เป็นการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราว โดยให้ผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันตามวิธีที่ 2 และให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาตามที่เจ้าพนักงานหรือศาลต้องการ ซึ่งหลักประกันมี 3 ชนิด คือ

⁴⁹ พรพล เลากุล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 16. หน้า 14-15.

⁵⁰ กุศล บุญอิน. (2541). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 126.

⁵¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 110.

⁵² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 112.

การวางเงินสด การวางหลักทรัพย์อื่น และการมีบุคคลมาเป็นประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน

ก) หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ได้แก่ ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น บิดามารดา สามภริยา บุตร ญาติพี่น้อง หรือทนายความของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นต้น สามารถยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อเจ้าพนักงานหรือศาลได้⁵³ ดังนี้

(1) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาลให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาลให้ยื่นต่อศาลนั้น

(3) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(4) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มี การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น ในกรณีศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาตมิฉะนั้นให้รีบส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่ง แล้วแต่กรณี

(5) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้ ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้น รีบส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาสั่งเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี⁵⁴

ข) หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวไม่ว่าจะเป็นในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในชั้นศาลก็ตามหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว จะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108⁵⁵ โดยศาลต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

(1) ความหนักเบาแห่งข้อหา คือ ดูข้อหาที่กระทำผิดว่า กระทำผิดฐานอะไร เป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดอาญาร้ายแรง หากเป็นความผิดอาญาร้ายแรง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษถึงขั้นประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ศาล

⁵³ กองการต่างประเทศ สำนักงานยุติธรรม. (2555). *การขอปล่อยชั่วคราวต่อศาล*. นนทบุรี: ศูนย์การพิมพ์เพชร รุ่ง นนทบุรี. หน้า 2.

⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 106.

⁵⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 108.

หรือเจ้าพนักงานอาจเกรงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจหลบหนี จึงมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้

(2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด คือ เป็นการพิจารณาว่า ตามที่ได้สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ หรือจากการพิจารณาสืบพยานไปแล้ว พยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในสำนวนพอชี้ให้เห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ หรือพยานหลักฐานที่ปรากฏยังไม่เพียงพอที่จะชี้ได้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำความผิด

(3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร คือ การกระทำความผิดมีมูลเหตุชกแจงในจากอะไร มีผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ เพราะหากมูลเหตุชกแจงใจในการกระทำผิดต่างกัน ย่อมส่งผลให้การพิจารณาปล่อยชั่วคราวต่างกันไปด้วย เช่น คดีฆ่าคนตายเพื่อป้องกันตัว ย่อมมีแนวโน้มที่อาจได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มากกว่าคดีที่ฆ่าคนตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อนเพื่อหวังจะลักทรัพย์ เป็นต้น

(4) เชื่อถือผู้ต้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด โดยพิจารณาจากฐานะหน้าที่ การงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องที่ยื่นคำร้องประกอบ ว่าน่าเชื่อว่าหากอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปแล้ว ผู้ร้องขอประกันจะสามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาตามกำหนดนัดได้หรือไม่⁵⁶

(5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่ เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่ หากไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งเพราะเป็นคนเร่ร่อน การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจหลบหนีได้ ถือว่ามีเหตุจำเป็นในการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแล้ว ย่อมไม่อาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ ไม่ว่าผู้ร้องขอประกันและหลักประกันจะนำเชื่อถือเพียงไรก็ตาม เพราะจะทำให้การดำเนินคดีของรัฐเสียหายเนื่องจากไม่มีตัวจำเลยในการพิจารณา พิพากษาคดี และจะกลายเป็นว่าสามารถใช้เงินซื้ออิสรภาพเพื่อหลบหนีคดีได้ ซึ่งย่อมไม่ชอบด้วยหลักการของกฎหมาย

(6) ภัยอันตรายหรือความเสียหาย ที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ โดยพิจารณาจากประวัติ อิทธิพลของผู้ต้องหาว่าจะมีการข่มขู่พยาน ไปทำร้ายผู้เสียหายเพื่อแก้แค้นทดแทน หรือจะมีการทำลายพยานหลักฐาน และสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นมาหรือไม่ หากใช่ ย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่เจ้าพนักงานหรือศาลอาจไม่อนุญาตให้ ปล่อยชั่วคราวได้

⁵⁶ คณิง ภาไชย. (2551). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 287-288.

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับฟังประกอบการวินิจฉัยได้ว่ามีเหตุผลน่าเชื่อถือเพียงไร⁵⁷

นอกจากหลักเกณฑ์ตามมาตรา 108 แล้ว ในส่วนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลเองก็ยังมีระเบียบภายในที่ถือปฏิบัติอีกด้วย ได้แก่ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548

ก) การกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

ในกรณีที่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ แต่จะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความแก่กรณีมิได้

ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปีขึ้นไป จะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีหลักประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยไปต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก

ตรงกันข้ามหากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ การเรียกประกันหรือหลักประกันจะเรียกจนเกินความแก่กรณีมิได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยหากจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันก่อนปล่อยตัวไปให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาขึ้นประกอบคำร้องขอปล่อยชั่วคราวด้วย โดยหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวมีด้วยกัน 3 ชนิด ซึ่งเป็นไปตามที่มาตรา 114 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ คือ 1) เงินสด 2) หลักทรัพย์อื่น และ 3) บุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

⁵⁷ บุรณิมา คุณิอาจ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 32. หน้า 42-43.

(1) เงินสด⁵⁸

กรณีนี้เป็นเรื่องและผู้ร้องขอประกันนำเงินสดมาวางโดยจำนวนเงินที่จะวางมีเพียงใดนั้น ศาลจะพิจารณาเป็นรายคดีไปแล้วแต่ที่จะกำหนดตามความหนักเบาแห่งข้อหาและพฤติการณ์ แห่งคดีซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 และบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งหลังจากที่นำเงินสดมาวางแล้ว ในทางปฏิบัติศาลจะออกไปเสีรับเงินให้เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อขอคืนเงินในกรณีที่สัญญาประกันสิ้นสุดลง หากใบเสีรับเงินสูญหาย ทางแก้คือต้องไปแจ้งความ ร้องทุกข์และนำสำเนารายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานของสถานีตำรวจมาเป็นหลักฐานยืนยันว่าได้สูญหายไปจริง หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ศาลก็จะตรวจสอบโดยตรวจดูจากบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรข้าราชการเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันว่าเป็นผู้ขอประกันตัวจริง จากนั้นก็จะมีการส่งจ่ายเช็คโดยระบุชื่อผู้ขอประกันเพื่อนำไปเบิกเงินจากธนาคารต่อไป ในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีนำเงินสดมาวางนี้ นอกจากจะต้องทำสัญญาประกันตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 แล้ว ในทางปฏิบัติในสัญญาประกันนั้นผู้ขอประกันจะต้องนำสำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชนมาประกอบการทำสัญญาประกันด้วยเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบ

(2) หลักทรัพย์อื่น ๆ เช่น⁵⁹

(2.1) ที่ดินมีโฉนดหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 หรือ น.ส.3 ก.) กรรมสิทธิ์ห้องชุด โดยต้องมีหนังสือรับรองประเมินราคาที่ดินจากสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือจากที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตที่ที่ดินตั้งอยู่ แล้วแต่กรณี ซึ่งออกให้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน รับรองโดยเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้ทำการแทน กรณีรับรองโดยสำนักงานที่ดินอำเภอ ผู้รับรองราคาประเมินจะต้องเป็นนายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตหรือปลัดอำเภอผู้ทำการแทนหรือเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอ

(2.2) พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรอง ตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัวหรือเช็คที่ธนาคารเป็นผู้ตั้งจ่าย (แคชเชียร์ เช็ค) หรือเช็คที่ธนาคารรับรองแล้ว

⁵⁸ บวรณิมา คุณอาจ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 32. หน้า 51.

⁵⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักประธานศาลฎีกา. (2549). *คู่มือการปล่อยชั่วคราว*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์. หน้า 6-10.

(2.3) เงินฝากธนาคาร โดยจะต้องมีหนังสือรับรองของธนาคารมาแสดง ประกอบด้วยว่าผู้ร้องขอประกันมีเงินอยู่ตามจำนวนที่ปรากฏในสมุดเงินฝากหรือใบรับเงินฝากประจำของธนาคารจริงและธนาคารจะไม่ให้เจ้าของบัญชีถอนเงินจำนวนนั้นจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเพิกถอนเป็นลายลักษณ์อักษรและเมื่อทำสัญญาประกันแล้ว ศาลจะต้องมีหนังสือแจ้งอายัดเงินในบัญชีไปยังธนาคารด้วยทุกครั้ง

(2.4) หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคาร

(2.5) หนังสือรับรองของบริษัทประกันภัย

การขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยการใช้นิติวิธีรับรองของบริษัทประกันภัยเป็นหลักประกันหรือที่เรียกว่า “การประกันภัยอิสรภาพ” เป็นการประกันภัยที่มีแนวความคิดเพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ประชาชนในการหาหลักประกันมาวางศาล โดยศาลยุติธรรมได้ร่วมกับกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ และสมาคมวินาศภัย จัดทำระบบกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพขึ้นเนื่องจากปัจจุบัน ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างดำเนินคดีเป็นจำนวนมาก คนที่มีหลักทรัพย์ก็สามารถนำหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการขอให้ปล่อยชั่วคราวได้ คนที่ไม่มีก็ต้องถูกคุมขัง หรือบางคนก็ต้องไปเช่าหลักทรัพย์ของนายประกันอาชีพมาเป็นหลักประกัน ก่อให้เกิดปัญหามากมาย การประกันภัยอิสรภาพจะทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น โดยสามารถใช้นิติวิธีรับรองของบริษัทประกันภัยมาวางเป็นหลักประกันในการขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวได้

ทั้งนี้ ในคดีอาญาซึ่งเยาวชนมีอายุกว่า 18 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ เยาวชนนั้นอาจซื้อประกันภัยอิสรภาพด้วยตนเองได้ เพราะเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพเป็นการสมแก่ฐานะานุรูปแห่งตน

รูปแบบการประกันภัยอิสรภาพ การทำประกันภัยอิสรภาพ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การทำประกันภัยอิสรภาพก่อนการกระทำความผิด

ประเภทที่ 2 การทำประกันภัยอิสรภาพหลังการกระทำความผิด

ทั้งนี้ การประกันภัยอิสรภาพทั้งสองแบบ ทั้งฝ่ายผู้เอาประกันและผู้รับประกันไม่สามารถบอกเลิกกรมธรรม์ประกันภัยในระหว่างระยะเวลาประกันภัยและบริษัทประกันภัยไม่สามารถยกเลิกหนังสือรับรองที่ออกไปแล้วได้⁶⁰

(2.6) บางศาลเคยพิจารณาอนุญาตให้ใช้สิ่งต่อไปนี้เป็นหลักทรัพย์

⁶⁰ พรพล เลากุล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 16. หน้า 16.

ก. รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ กรณีนี้ผู้ร้องขอประกันควรนำทะเบียนรถและนารถ มาแสดงให้เจ้าหน้าที่ศาลตรวจดูสภาพและประเมินราคา

ข. ที่ดินมีเอกสาร เช่น ภ.บ.ท. 5, ส.ค. 1, น.ส. 2 หรือ สปก. ซึ่งผู้ร้องขอประกันต้องมีหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินจากธนาคาร เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มาแสดง

ค. บ้านพักอาศัย กรณีนี้ผู้ร้องขอประกันควรมีภาพถ่ายบ้านและให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านมีหนังสือรับรองการประเมินราคามาแสดง

ง. ทรัพย์สินที่ติดจำนองหรือมีภาระติดพัน โดยผู้ร้องขอประกันต้องแสดงให้เห็นว่าราคาทรัพย์สินส่วนที่เกินจากจำนองหรือจากภาระติดพันมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้เป็นหลักประกัน

(3) บุคคลเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์สิน⁶¹

กรณีนี้ต้องมีหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงสถานะตำแหน่งและระดับอัตราเงินเดือน

(3.1) ส่วนราชการ กรณีข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญาตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหา คดีอาญา

(3.2) ผู้มีตำแหน่งข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมืองและทนายความ ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือ เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกัน โดยทางสมรสหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร โดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(3.3) ผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เกษัตริกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย อาจใช้ตนเองเป็นหลักประกันได้ ในกรณีความผิดที่ตนถูกกล่าวหาเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพโดยสามารถทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 15 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

⁶¹ กองการต่างประเทศ สำนักงานยุติธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 53. หน้า 4.

(3.4) บางกรณีที่มีความคิดไม่ร้ายแรง ศาลอาจพิจารณาอนุญาตให้บิดามารดาเป็นผู้ร้องขอประกันบุตรได้โดยไม่ต้องมีหลักประกัน

(3.5) นิติบุคคลในกรณีที่กรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ้นส่วน พนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย

ทั้งนี้ การปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันต้องลงลายมือชื่อในสัญญาประกันโดยในสัญญาประกันต้องมีข้อความดังนี้

(1) ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกัน แล้วแต่กรณี จะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียก ของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

(2) เมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญาประกันโดยในสัญญาจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว หากความปรากฏต่อมา หรือ เนื่องจากกมลฉลหรือผิดหลงว่าสัญญาประกันต่ำไปหรือหลักประกันไม่เพียงพอหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสม ให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนแปลงสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงขึ้นหรือเรียกหลักประกันเพิ่มให้ดีกว่าเดิมหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ในกรณีที่ศาลปล่อยชั่วคราวและคดีขึ้นไปศาลสูง ศาลสูงมีอำนาจแก้ไข เปลี่ยนแปลงจำนวนเงินตามสัญญาประกันหรือเงื่อนไขที่ศาลสูงกำหนดไว้ได้ตามที่เห็นสมควร

(4) หลักเกณฑ์ในการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่นหรือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกัน ไม่น่าเชื่อถือหรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล ทั้งนี้คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุผลดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

นอกจากนี้ ผู้ร้องขอมิสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้

(4.1) คำสั่งของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์

(4.2) คำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

ให้ศาลชั้นต้นที่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งรับส่งคำร้องดังกล่าว พร้อมด้วยสำนวนความ หรือสำเนาสำนวนความเท่าที่จำเป็นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณา

และมีคำสั่งโดยเร็ว ซึ่งคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นให้ถือเป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวใหม่⁶²

ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล คือผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มาตามกำหนดนัด ในสัญญาประกัน ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควร โดยมีต้องฟ้องผู้ทำสัญญาประกัน เมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่ที่สุด โดยการบังคับคดีนั้นศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว เมื่อคดีถึงที่สุด เช่น เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ศาลพิพากษาลงโทษปรับสถานเดียวให้จำเลยชำระค่าปรับศาลยกฟ้องหรือสั่งจำหน่ายคดีหรือความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหมดไปตามมาตรา 116 คือ มีการขอลอนสัญญาประกันหรือขอลอนหลักประกัน โดยผู้ทำสัญญามอบตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคืนแก่เจ้าพนักงานหรือศาล หรือโดยเหตุอื่นให้คืนหลักประกันแก่ผู้ที่ควรรับไป

3.3.3 คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา⁶³

ในคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 เรื่อง การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ได้วางหลักเกี่ยวกับการควบคุม ดังนี้

การควบคุม ต้องกระทำไปภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น กฎหมายสำคัญที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งนอกจากจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยแล้วยังคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย จึงให้ปฏิบัติดังนี้

1) ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุมแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหารายในโอกาสแรก รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสามารถติดต่อกับ

⁶² กองการต่างประเทศ สำนักงานยุติธรรม. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 53. หน้า 14.

⁶³ คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556. ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556. การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำเนาการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา.

ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับและสถานที่ที่ถูกควบคุม ถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้แจ้งตามสิทธิดังกล่าวก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็วและให้บันทึกการจัดการดังกล่าวไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเป็นหลักฐานไว้ ในการนี้ห้ามไม่ให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ การแจ้งสิทธิดังกล่าวไว้บันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อเดียวกับบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อที่รับตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุม โดยไม่ต้องบันทึกเรื่องการแจ้งสิทธิดังกล่าวไว้ในบันทึกคำให้การและไม่ต้องจัดทำบันทึกการแจ้งสิทธิอีก โดยให้มีข้อความปรากฏดังนี้

“.....(ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง).....เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับตัวนาย/นาง/น.ส. ....ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุมได้แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามกฎหมายให้ทราบแล้ว ดังนี้

- มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก

- มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

- มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน

- มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

- มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาล โดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

นาย/นาง/น.ส.....ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมได้ทราบสิทธิของตนแล้ว จึงลงลายมือชื่อรับทราบสิทธิตามกฎหมายไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ถูกจับ/ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบตัว”

หากพนักงานอัยการต้องการบันทึกการแจ้งสิทธิ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำเนาบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อที่แจ้งสิทธิมอบให้พนักงานอัยการ

2) เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับตัวผู้ถูกจับจะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับ โดยมีหมายหรือคำสั่งของศาลให้รับดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 64 และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่สามารถส่งไปได้ในขณะนั้นเนื่องจากเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการให้เจ้าพนักงานตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ

3) ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าความจำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งคดีและให้พนักงานสอบสวนพึงทราบถึงอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนและศาล

4) กรณีที่มีการจับกุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามหมายจับหรือคำสั่งของศาลให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบหมายจับที่ข้อความ “ด้วยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า...” ว่ามีเหตุผลพิเศษในการขอให้ศาลออกหมายจับหรือไม่ หากมีเหตุผลพิเศษให้พึงระมัดระวังเกี่ยวกับอำนาจการควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

5) เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด โดยมีชอบด้วยกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลแห่งท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อยผู้ถูกคุมขังโดยมิชอบได้กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่ามีการคุมขังผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับหรือบุคคลใด โดยมีชอบด้วยกฎหมาย ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยงานทราบและให้เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหน่วยงานที่จะต้องพิจารณาและวินิจฉัยสั่งการหรือมอบหมายให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลแห่งท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อยผู้ถูกคุมขังโดยมิชอบนั้น

การปล่อยชั่วคราว

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่มีความสำคัญยิ่ง หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการดังนี้

1) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนกำหนดลำดับอาวุโสของพนักงานสอบสวนไว้ตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทนมีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้

2) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนพิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว โดยให้พิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ชั่วโมงนับแต่ได้รับเรื่อง เว้นแต่มีกรณีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาสั่งการได้ภายในกำหนดก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง

3) การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาและสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยพิจารณาเหตุเหล่านี้ประกอบด้วย

- ความหนักเบาแห่งข้อหา โดยพิจารณาจากอัตราโทษของความผิดที่ถูกกล่าวหาว่ามีเพียงใด กรณีมีอัตราโทษสูงหากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีมีหรือไม่

- พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนว่าสามารถที่จะพิสูจน์ความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหา นั้นมีมากน้อยเพียงใด หากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานให้เสียรูปคดีมีหรือไม่

- พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการกระทำ ความผิดของผู้ต้องหา นั้นว่าเกิดจากการกระทำโดยเจตนา ไม่เจตนา จำเป็น ป้องกัน ถูกบังคับหรือ ชูเชิญให้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาท

- เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ผู้ร้องขอประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยให้ความถูกต้องของเอกสาร เช่น บัตรประจำตัว หรือหนังสือรับรองตำแหน่งหน้าที่ว่าถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่เป็นฉบับจริงหรือไม่ ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งหน้าที่ในบัตรประจำตัวกับที่ระบุในหนังสือรับรองถูกต้องตรงกันหรือไม่ หากไม่ตรงกัน มีหนังสือใดมารับรองประกอบหรือไม่ กรณีเป็นหลักทรัพย์ ให้ตรวจสอบว่าผู้ร้องขอประกันเป็นเจ้าของหลักทรัพย์หรือไม่ หากได้รับมอบอำนาจมีหลักฐานการมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่ การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน ให้พนักงานสอบสวนสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินหรือภาระผูกพันของผู้ร้องขอประกันเพื่อประกอบการพิจารณาการให้ประกัน

- ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่

- ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

4) ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ แต่จะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้

5) การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดดังนี้

- ผู้ต้องหาจะหลบหนี

- ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

- ผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

- ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ

- การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงาน

6) คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบ โดยให้ปฏิบัติดังนี้

- ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องหรือพนักงานสอบสวนเวรแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว โดยบันทึกคำสั่งพร้อมทั้งเหตุผลไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน และ

- ตำเนบันทึกเสนอสัญญาประกัน ซึ่งปรากฏคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลหรือหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวและเหตุผลมอบให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

7) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

8) การเรียกประกันหรือหลักประกันจะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และข้อบังคับของประธานศาลฎีการวมทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง

9) กรณีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบหมายจับหรือคำสั่งที่ข้อความ “ด้วยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า...” ว่ามีเหตุผลพิเศษในการขอให้ศาลออกหมายจับหรือไม่ หากมีเหตุผลพิเศษให้นำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวด้วย

10) ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นไม่ได้ เช่น การนัดหมายให้มารายงานตัวกับพนักงานสอบสวนบ่อยครั้งจนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันไม่สามารถจะทำการงานอย่างอื่นได้ตามปกติ เป็นต้น

11) การใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล

- กรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนโดยมีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกันและยังไม่ได้รับคืน ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการหรือศาลขอให้ถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไปเมื่อพนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควรอนุญาตแล้ว พนักงานอัยการหรือศาลจะแจ้งพนักงานสอบสวนให้ส่งหลักประกันดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการส่งหลักประกันนั้นให้พนักงานอัยการหรือศาลภายในระยะเวลาภายใน 3 วัน เว้นแต่พนักงานอัยการหรือศาลสั่งเป็นอย่างอื่นก็ให้ดำเนินการตามนั้น

- การออกใบรับหลักทรัพย์ที่พนักงานสอบสวนออกให้แก่ผู้ประกันให้ผู้ประกัน
แสดงความจำนงไว้ให้ชัดเจนว่า จะใช้หลักประกันชั้นสอบสวนเป็นหลักประกันในชั้นพนักงาน
อัยการหรือชั้นศาลด้วยหรือไม่ หากมีความประสงค์เช่นนั้น ให้บันทึกข้อความดังต่อไปนี้ ไว้ที่ท้าย
ใบรับหลักทรัพย์

“...ข้าพเจ้า.....ผู้ประกันมีความประสงค์จะใช้หลักประกันตาม
ใบรับนี้ เป็นหลักประกันในการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนี้ในชั้นพนักงานอัยการ
ชั้นศาล และยินยอมให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเก็บรักษาหลักประกัน รวมทั้ง
หนังสือสำคัญแสดงสิทธิฯไว้จนกว่าจะได้ส่งมอบตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการ หรือต่อศาล หรือ
พนักงานอัยการหรือศาล ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หรือสั่งให้คืนหลักประกันดังกล่าว

(ลงชื่อ).....ผู้ประกัน

(ลงชื่อ).....ผู้รับสัญญา”

- การส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนต้องระบุ
รายละเอียดของหลักประกันให้พนักงานอัยการทราบ

- การจะขอคืนหลักประกันหลังจากผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว จะต้องแสดง
พยานหลักฐานว่าศาลมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือนั้นหรือสั่งให้คืนหลักประกัน
แก่ผู้ขอประกันได้

12) หากความปรากฏต่อมาหรือเนื่องจากกลฉ้อฉลหรือผิดหลง ปรากฏว่าสัญญา
ประกันต่ำไปหรือหลักประกันไม่เพียงพอหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสม ให้เจ้าพนักงานผู้มี
อำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกันให้จำนวนเงินสูงขึ้น หรือเรียกหลักประกันเพิ่ม หรือให้ดีกว่าเดิม
หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นหรือหากภายหลังมีคำสั่งปล่อย
ชั่วคราวแล้วพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป เช่น คดีที่มีการชดใช้ค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจกับ
ผู้เสียหายและผู้เสียหายไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้ต้องหาแล้ว เป็นต้น ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมี
อำนาจสั่งลดหลักประกันได้ตามที่เห็นสมควร

โครงสร้างของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556
เป็นการรวมเอาระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่มารวมเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย
3 เรื่องหลัก คือ

(1) การอำนวยความสะดวก

(2) การทำสำนวน

(3) มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวน

ในส่วนของการปล่อยชั่วคราวนั้น อยู่ในเรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรม (ตามข้อ 1.) เหตุผลที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่งดังกล่าว เพื่อต้องการปรับปรุง แก้ไข คำสั่ง กฎระเบียบ และหนังสือสั่งการต่าง ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งมุ่งเน้นที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใหม่ ประกอบกับตามกฎหมายในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด ฉะนั้นการปล่อยชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่มีความสำคัญยิ่ง หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนนั้น ๆ เป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราว โดยต้องพิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ชั่วโมงนับแต่ได้รับเรื่อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาสั่งได้ภายในกำหนด ก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาจากความหนักเบาแห่งข้อหาที่ถูกกล่าวหา หากมีอัตราโทษสูงผู้ต้องหาไม่โอกาสจะหลบหนีมีหรือไม่และพิจารณาจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนมีเพียงใด สามารถที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาตามที่ถูกกล่าวหาว่ามีมากน้อยเพียงใด หากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานทำให้เสียรูปคดีมีหรือไม่ รวมทั้งพิจารณาจากพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดี พิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ขอประกันหรือหลักประกัน และพิจารณาจากภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ ซึ่งการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือวิธีปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี หรือป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ หากมีกรณีพิจารณาแล้วไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ผู้มีอำนาจจะไม่สั่งให้ปล่อยชั่วคราวก็ได้ โดยต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว และต้องบันทึกคำสั่งพร้อมทั้งเหตุผลไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน สำหรับในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ซึ่งถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ และการเรียกประกันหรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้

ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และข้อบังคับของ
ประธานศาลฎีกา รวมทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง

ฉะนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องหา ซึ่งเป็นเพียงผู้ที่ถูกหมาย
สันนิษฐานว่าเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยจนกว่าศาลจะพิพากษาสั่งลงโทษได้มีโอกาสดูพิสูจน์ความผิด
ตามที่ถูกกล่าวหา อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ ที่มุ่งเน้น
ที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิในกระบวนการยุติธรรมไว้ จึงเห็นควรให้
ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราว ให้เร่งดำเนินการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาภายใน
ระยะเวลา 1 ชั่วโมงนับแต่ได้รับเรื่อง หรือมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาสั่งได้ภายในกำหนดก็ควร
พิจารณาสั่งภายในระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง ซึ่งเป็นไปตามคำสั่งสำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556

3.3.4 ระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานตำรวจ

จากการที่ประธานศาลฎีกาและสำนักงานอัยการสูงสุดได้วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ
และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญาเช่นกันก็ได้ออกระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีและคำสั่งกรมตำรวจในการปล่อย
ชั่วคราวซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งของประธานศาลฎีกาและระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดที่ได้วางไว้
ส่งผลให้ผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนได้เพิ่มขึ้นโดยสรุปได้ดังนี้

1) ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7 การปล่อยชั่วคราว บทที่ 1 การปล่อย
ชั่วคราวเฉพาะหน้าที่ตำรวจ ข้อ 176 การปล่อยชั่วคราว หมายถึง การอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นอิสระ
พ้นจากการถูกควบคุมของเจ้าพนักงานชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งที่กำหนด มี 3 กรณี คือ ปล่อยชั่วคราว
โดยไม่มีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน
ตามระเบียบ ข้อ 188 นั้นกำหนดว่าหลักประกันมี 3 ชนิด คือ เงินสด ซึ่งตามระเบียบ ข้อ 189 กำหนด
ว่าต้องเป็นเงินของรัฐบาลไทยเท่านั้น หลักทรัพย์อื่นซึ่งหลักทรัพย์ที่จะรับเป็นหลักประกันนั้นห้าม
รับหลักทรัพย์อย่างอื่นนอกจากที่ระบุไว้คือ โฉนดที่ดินซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว
หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญา
ประกัน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3 หรือ น.ส. 3 ก.) ซึ่งเจ้าพนักงานที่ดินได้ประเมิน
ราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่าสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้
ในสัญญาประกัน พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลัง คำประกัน หรือ
พันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังไม่คำประกัน สลากออมสินและสมุดฝากเงินออมสิน
ประเภทฝากประจำ ใบรับเงินฝากประจำของธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคาร
ผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือ

รับรอง หนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน หนังสือรับรอง การปฏิบัติหน้าที่ราชการของหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่น ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม และเป็นนิติบุคคลหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณี ผิดสัญญาประกัน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทาง ราชการที่ต้องหาคดีอาญา พ.ศ. 2528 และบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ ข้อ 177 การยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว โดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ในระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวน ให้ยื่นต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนต้องรีบดำเนินการโดยเร็ว บุคคลผู้มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องดังกล่าวนี้ได้แก่ ตัวผู้ ต้องหา ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องหรือพวกพ้อง ข้อ 178 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจพิจารณาสั่งโดย หลักเกณฑ์ คือ (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา เช่น อัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติในความผิดนั้น ๆ (2) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วเพียงใด เช่น พยานที่จะดำเนินคดีนั้นทางศาล (3) พฤติกรรมต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร เช่น เป็นคดีที่ประชาชนตื่นเต้น เอาใจใส่การดำเนินงานของพนักงานสอบสวน เพียงใด (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ต้องมีหลักฐานไม่ใช่แต่เพียงใช้ ความคิดนึกไม่เป็นที่เชื่อถือ (5) ผู้ต้องหาน่าจะหลบหนีหรือไม่ ต้องมีเหตุผลประกอบชี้แจงให้ พอควรในข้อที่น่าจะหลบหนีไม่ใช่อยู ๆ ก็นึกนึกเอาตามใจชอบโดยปราศจากเหตุผล (6) ภัยอันตราย หรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เช่น ผู้ต้องหาเป็นคนมีอำนาจ นักเลง มีพรรคมีพวก ซึ่งอาจเปลี่ยนรูปคดีให้เสียความยุติธรรมหรือทำให้พยานหวาดกลัวจนไม่กล้า ให้ความสัตย์จริง ข้อ 179 กำหนดว่าที่กำหนดมานั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของ เจ้าพนักงานเท่านั้น ไม่ใช่ข้อกำหนดตายตัว เพียงแต่ให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจหนักไปในทาง ปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันไป เว้นแต่คดีสำคัญ ๆ ซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่าถ้าปล่อย ชั่วคราวโดยมีประกันจะทำให้เกิดความเสียหายในความเป็นธรรมแก่คดีนั้น ๆ ข้อ 180 ในคดีที่มี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว ต้องมีประกันและจะมีหลักประกัน หรือไม่มีก็ได้ ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและ หลักประกันก็ได้ การปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันนั้นก่อนปล่อยต้องให้ผู้ต้องหาสาบานหรือ ปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 1 ปี และจะมีโทษ ปรับหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีอัตราโทษปรับสถานเดียวไม่เกิน 10,000 บาท หรือคดีที่มีความ เสียหายไม่เกิน 50,000 บาท ให้พนักงานสอบสวนปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและไม่มีหลักประกัน ได้ ข้อ 185 คำสั่งเด็ดขาดไม่ให้ประกันตัวให้พนักงานสอบสวนแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหา ทราบทันที

2) คำสั่งกรมตำรวจที่ 622/2536⁶⁴ และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 7 การปล่อยชั่วคราว บทที่ 6 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว คำสั่งกรมตำรวจที่ 622/2536 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งสอดคล้องรับกับคำสั่งของประธานศาลฎีกา และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2536 ที่ได้วางไว้เป็นการขยายโอกาสให้ผู้ต้องหาสามารถใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวได้เพิ่มขึ้น โดยกรมตำรวจอาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ข้อ 3 ประกอบกับข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน 2523 ซึ่งแก้ไขโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. 2523 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2523 และแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2525 ลงวันที่ 26 มกราคม 2525 ข้อ 2.5 ซึ่งต่อมาได้ออกเป็นระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2536 วางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้ คำสั่งนี้โดยหลักการทั่วไปสอดคล้องกับระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ 8 เรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว และระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2536 ซึ่งหลังจากนั้นผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพิ่มขึ้น แต่การปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานตำรวจก็ยังคงขึ้นอยู่กับที่การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเช่นกัน

3) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 80/2551 เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน คำสั่งนี้เป็นการเฉพาะเรื่องให้ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น ดังนั้นเพื่อให้การเรียกประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนมีความเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดีและไม่สร้างภาระแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในการที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจนเกินควรแก่กรณี สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงวางแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกันและการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนอันเป็นไปตามแนวทางสอดคล้องรับกับหลักการของ

⁶⁴ สถานีตำรวจภูธรวังหัว. (2562). *การใช้บุคคลเป็นประกัน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://wangwa.phichit.police.go.th/home/index.php?option=com_content&view=article&id=86;j3&catid=42:peple. [2562,19 มีนาคม].

ข้อบังคับประธานศาลฎีกาและการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ. 2549 เป็นไปด้วยความสะดวกยิ่งขึ้น⁶⁵

4) ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2536 ด้วยกระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจมีนโยบายอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะเรื่องการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 และมาตรา 114 วรรคสอง จึงวางหลักเกณฑ์การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวไว้เป็นทางปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ 1 ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 3 ถึง 5 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี หรือร้อยตำรวจตรีถึงพันตรี (นาวาตรี นาวาอากาศตรีหรือพันตำรวจตรี ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 6 ถึง 8 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโทหรือพันตำรวจโทถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอก ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 1 ถึง 2 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 9 ถึง 10 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่า ข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอกที่ได้รับอัตราเงินเดือนพันเอก(พิเศษ) นาวาเอก(พิเศษ) นาวาอากาศเอก (พิเศษ) หรือพันตำรวจเอก(พิเศษ) ถึงพลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรีหรือพลตำรวจตรี ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น 3 ถึง 4 ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ 11 หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พลโท พลเรือโท พลอากาศโทหรือพลตำรวจโท ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการตั้งแต่ชั้น 5 ขึ้นไป ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

⁶⁵ กองคดีอาญา. (2560). คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 80/2551 ลงวันที่ 30 มกราคม 2551 เรื่อง การกำหนดวงเงิน ประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://criminalaffairs.police.go.th/pol%208051.pdf>. [2562, 8 มีนาคม].

ข้าราชการดังกล่าวในข้อ 1 หมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

ข้อ 2 ให้ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ 6 หรือเทียบเท่าขึ้นไป ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 3 ให้พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกับข้าราชการตามที่ระบุไว้ในข้อ 1

ข้อ 4 ให้สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ข้อ 5 ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

ข้อ 6 ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 แสดงบัตรประจำตัวต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพิจารณาอนุญาตโดยไม่ชักช้า ในกรณีจำเป็นเพื่อทราบเกี่ยวกับสถานะระดับอัตราเงินเดือนหรือภาระผูกพันอื่นใดอาจให้ผู้ยื่นประกันแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดและภาระผูกพันนั้นภายในห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาตให้ประกัน

ข้อ 7 ในกรณีบุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 บุคคลใดได้ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองไว้ แต่หลักประกันยังไม่เป็นการเพียงพอให้ใช้บุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 5 บุคคลอื่นหรือใช้หลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติมได้

ข้อ 8 ในกรณีจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งนี้หรือมีวิธีการอื่นใดเพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้พิจารณากำหนดและรายงานกระทรวงมหาดไทย⁶⁶

⁶⁶ สำนักงานจเรตำรวจ. (2560). *ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2536 ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2536.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http:// www.jaray.police.go.th/investigate](http://www.jaray.police.go.th/investigate) -19. [2562, 8 มีนาคม].